

Univerzita Karlova

Právnická fakulta

Nikola Kylvoušková

**Environmentální právní aspekty
provozování horolezectví**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Karolína Žáková, Ph.D.

Katedra práva životního prostředí

Datum vypracování práce: 29.1.2020

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 154 964 znaků včetně mezer.

V Praze dne

Nikola Kyloušková

Obsah

Úvod.....	5
1. Vymezení pojmu horolezectví.....	7
2. Důvody právní úpravy provozování horolezectví	10
3. Obecná právní úprava provozování horolezectví	15
4. Právní úprava provozování horolezectví v územích se zvláštním ochranným režimem	25
4.1 Základní charakteristiky území se zvláštním ochranným režimem.....	25
4.2 Právní úprava v národních parcích	30
4.2.1 Právní úprava provozování horolezectví v národních parcích.....	30
4.2.2 Právní úprava pohybu v národních parcích	36
4.3 Právní úprava v národních přírodních rezervacích.....	38
4.3.1 Právní úprava provozování horolezectví v národních přírodních rezervacích	38
4.3.2 Právní úprava pohybu v národních přírodních rezervacích	39
4.4 Právní úprava v ostatních zvláště chráněných územích	40
4.4.1 Právní úprava provozování horolezectví v ostatních zvláště chráněných územích.....	40
4.4.2 Právní úprava pohybu v ostatních zvláště chráněných územích.....	43
4.5 Právní úprava provozování horolezectví a pohybu v ochranných pásmech zvláště chráněných území	43
4.6 Vliv provozování horolezectví na území v rámci soustavy Natura 2000.....	44
4.7 Procesní instituty ochrany přírody ve zvláště chráněných územích.....	46
4.7.1 Výjimky ze zákazu.....	46
4.7.2 Vyhrazení míst a tras	48
4.7.3 Souhlas s vyhrazením místa.....	49
4.7.4 Souhlas k činnostem vymezeným v bližších ochranných podmínkách	50
5. Některé konkrétní aspekty provozování horolezectví s právní relevancí	52
5.1 Používání magnézia	52
5.2 Prvovýstupy a osazování skal fixními jisticími prostředky.....	54
5.3 Podmínky povolení provozování horolezectví	55
5.4 Práva vlastníka pozemku ve vztahu k provozování horolezectví.....	57
6. Odpovědnost.....	59
6.1 Odpovědnost správněprávní a trestněprávní.....	59
6.2 Odpovědnost za ztráty na životním prostředí	60

Závěr	64
Seznam použitých zkratek	67
Seznam použitých zdrojů.....	68
Abstrakt (CZ).....	77
Klíčová slova	77
Abstract (EN).....	78
Key words	78

Úvod

Provozování horolezectví na území našeho státu zaznamenalo v posledních pár letech nárůst oblíbenosti.¹ S tímto vývojem však přichází větší návštěvnost lezeckých objektů, a tedy i větší zátěž na přírodu a krajinu. Při provozování horolezectví tak dochází ke střetu dvou protichůdných zájmů. Na jedné straně stojí zájem státu a společnosti na ochraně přírody a krajiny jako součásti životního prostředí, na druhé straně se nachází zájem horolezců provozovat horolezectví svobodně s minimálními omezeními. Právní úprava ochrana přírody a krajiny relevantní pro provozování horolezectví je založena na vytváření kompromisů mezi těmito dvěma zájmy. Podstatným zájmem, který je také nutné zohlednit, je zájem vlastníků, na jejichž pozemcích k provozování horolezectví dochází. Je třeba zmínit, že zájem horolezců nemusí být vždy v protikladu se zájmem na ochranu přírody a krajiny. Tradiční horolezectví ctí relativně přísná morální pravidla, jejichž dodržování například Český horolezecký svaz skrze interní předpisy po svých členech vyžaduje. Mnoho horolezců vnímá přírodu jako svůj druhý domov, kde tráví velkou část volného času a přirozeně se tak o ni starají a chrání ji.

Cílem této práce je vytvořit ucelený přehled o právních aspektech provozování horolezectví v přírodě na území České republiky a provést jejich podrobnější kritický rozbor, a to zejména z pohledu práva životního prostředí. Práce se ve svém obsahu zaměřuje nejenom na právní aspekty samotného provozování horolezectví, ale také na činnosti s ním úzce související, tedy zejména pohyb ve volné přírodě. Jelikož se ve volné přírodě nelze vždy pohybovat bez omezení a s ohledem na skutečnost, že lezecké objekty se často nachází mimo turistické cesty, je třeba si zodpovědět nejenom otázku, zda je možné horolezectví provozovat, ale i zda se k lezeckým objektům dá řádně dostat.

Diplomová práce se skládá z šesti hlavních kapitol, které jsou dále členěny. V první kapitole je vymezen pro tuto práci stěžejní pojem horolezectví. Druhá kapitola obsahuje přehled důvodů, pro které je třeba provozování horolezectví právně regulovat. Třetí a čtvrtá kapitola se již zaměřují na právní úpravu související s provozováním horolezectví. Stěžejními oblastmi pro provozování horolezectví na území České

---

¹ Tato skutečnost vyplývá například z výrazného přírůstku členů nejvýznamnějšího českého horolezeckého spolku, Českého horolezeckého svazu. Z ročních výročních zpráv Českého horolezeckého svazu vyplývá, že na konci roku 2016 bylo registrováno cca 15.000 členů a na konci roku 2018 to již bylo cca 23.000 členů. Výroční zprávy jsou dostupné z: <https://www.horosvaz.cz/chs-informace/vyrocní-zpravy-chs/> [cit. 30.12.2019].

republiky jsou zvláště chráněná území.² Z tohoto důvodu se v nejobsáhlejší, čtvrté kapitole věnují právním aspektům provozování horolezectví právě v těchto oblastech. Pro komplexní zpracování tématu bylo však třeba prvně ve třetí kapitole zohlednit také obecnou právní úpravu ochrany přírody, která vytváří minimální právní rámec pro provozování horolezectví, a to nejenom ve zvláště chráněných územích, ale i mimo zvláště chráněná území, kde tato činnost také probíhá, přestože v menší míře. Pátá kapitola se zaměřuje na právní rozbor některých konkrétních aspektů souvisejících s provozováním horolezectví. Poslední, šestá kapitola se věnuje otázkám odpovědnosti, a to jak na úrovni veřejnoprávní, tak i soukromoprávní.

---

² AOPK ČR. Metodický list: Usměrnování vybraných sportovních a rekreačních aktivit v ZCHÚ. Číslo 16.2., č.j. 12320/ŘED/15, 2015, str. 11.

1. Vymezení pojmu horolezectví

Pro účely této práce považuji za potřebné se prvně věnovat vymezení pojmu horolezectví. Pojem horolezectví není definován zákonem, judikaturou ani právní naukou. V českém právním řádu se také setkáváme s pojmy podobnými, resp. odvozenými, a to „horolezecké sporty“ nebo „horolezecká činnost“, nicméně také bez další definice.

Pojem horolezectví se skládá ze slov „hora“ a „lezení“. Pokud tedy pojem horolezectví vyložíme doslovně jedná se o „lezení na horu“, nebo také „lezení nahoru“. S ohledem na skutečnost, že se horolezectví dělí na mnoho disciplín, považuji za výstižnější variantu „lezení nahoru“. „Lezení na horu“ totiž charakterizuje pouze jednu z disciplín horolezectví, a to horské a velehorské horolezectví, které na území České republiky dokonce s ohledem na charakter místního terénu nelze provozovat. Všechny disciplíny horolezectví však spojuje povaha pohybu, který směřuje primárně „nahoru“. Definicí pojmu horolezectví můžeme najít v odborné i populárně-naučné literatuře mnoho. Pro účely ochrany přírody a krajiny však považuji za nejvýstižnější definici Agentury ochrany přírody a krajiny, která v metodickém listu vymezuje horolezectví jako „*pohyb ve vertikálním terénu po přírodních útvarech vlastní silou*“³. Jako doplňující si dovoluji uvést definici Baja, který uvádí, že „*horolezectví začíná tehdy, vstoupíme-li do terénu, v němž pro strmost nebo pokrytí ledem či sněhem jsme vystaveni nebezpečí zřícení. V tomto terénu působí jako rozhodující vnější síla gravitace, která převládne, ztratíme-li oporu nebo rovnováhu.*“⁴ Hlavním rozdílem mezi horolezectvím a pěší turistikou je charakter terénu, který je v případě horolezectví vertikální, a to natolik, že v případě ztráty opory nebo rovnováhy hrozí zřícení. Z důvodu obavy ze zřícení se proto při provozování horolezectví často používají technické pomůcky, které v případě zřícení lezce zachytí. Mezi tyto technické pomůcky řadíme lano, fixní jistící prostředky a dočasné jistící prostředky. Fixní i dočasné jistící prostředky vytváří jistící body, kterými lezec vede lano. V případě pádu poslouží tyto jistící body k zachycení lezce a zabrání tak jeho zřícení pod skálu. Fixní jistící prostředky, např. borháky, kruhy a skoby, se napevno trvale připevňují ke skále, a to navrtáním nebo vtlučením. Naopak dočasné jistící prostředky nejsou se skálou spojeny natrvalo. Lezec tyto jistící

---

³ AOPK ČR. Metodický list: Usměrnování vybraných sportovních a rekreačních aktivit v ZCHÚ. Číslo 16.2., č.j. 12320/ŘED/15, 2015, str. 10.

⁴ BAJO, Ivan. Můj horolezec strach, Krásy Slovenska 1, 1969 cit In: PROCHÁZKA, Vladimír et al. Horolezectví. 1.vyd. Praha: Olympia, 1990, str. 7.

prostředky aplikuje do skály v průběhu lezení, a to vložení a zaklíněním do úzké spáry nebo skalní pukliny. Po ukončení lezení tyto jistící prostředky lezec ze skály odstraní a může je tak znovu použít. Nejpoužívanějšími dočasnými jistícími prostředky jsou tzv. *friendly*, kovové a textilní vklíněnce nebo smyčky.

Horolezectví se dělí na mnoho disciplín, které se často vzájemně prolínají, a proto jejich vymezení není jednoduché. Kublák⁵ rozlišuje 10 základních horolezeckých disciplín. Za stěžejní pro území České republiky považují především disciplíny skalní lezení, *bouldering*, ledové horolezectví a *via ferrata*. Dalšími horolezeckými disciplínami jsou horské a velehorské horolezectví, *big wall* lezení, zimní horolezectví, vysokohorská turistika, umělé stěny a *skialpinismus*. Horolezectví se také propojuje s dalšími aktivitami a vznikají tak interdisciplíny jako například *speleoalpinismus* nebo *paraglidealpinismus*.

Skalní lezení je nejdominantnější formou horolezectví a dělí se na pískovcové horolezectví a nepískovcové horolezectví. Pískovcové horolezectví je provozováno, jak z názvu vyplývá, na pískovcové hornině, která je však křehká a měkká. Provozování horolezectví na pískovci musí být této skutečnosti podřízeno. Pro tuto disciplínu je charakteristické uplatňování tradičních způsobů lezení, které vedou k minimalizaci zásahů do pískovcové horniny. Myšlenkou tradičního způsobu lezení je, že má jít o soupeření lidské snahy a přírodní nedostupnosti a člověk má vykonat výstup pouze svými schopnostmi, nikoli využíváním technických zařízení.⁶ Při pískovcovém horolezectví se tak téměř nepoužívají fixní jistící prostředky, ale především dočasné jistící prostředky. To má za následek nejenom fyzickou náročnost výstupu, ale také psychickou, kdy je lezec odkázán na vlastnoručně vytvořené jistící body. Naopak při provozování nepískovcového horolezectví, které se provozuje například na vápencových nebo žulových skalách, jsou lezecké cesty často zajištěny fixními jistícími prostředky, což zvyšuje bezpečnost lezení a umožňuje tak zdolávání i náročných až extrémních lezeckých cest. Se skalním lezením obecně souvisí specifické provádění prvovýstupů, při kterém dochází k úpravě okolí skály, očišťování skalního útvaru od vegetace a volného kamení a v některých případech i k osazování skály fixním jištěním.

Bouldering je horolezecká disciplína, při které lezec nepoužívá lano ani jistící prostředky. Jedná se o krátké výstupy, kdy lezení probíhá pouze pár metrů nad zemí, a

---

⁵ KUBLÁK, Tomáš. Horolezecká metodika - 1. díl - Základy [online]. Tomas Kublak - MMPublishing, 2014, str. 14-21. [cit. 27.12.2019].

Dostupné z: <https://play.google.com/store/books/details?id=2U7vBQAAQBAJ>

⁶ Tamtéž, str. 10.

v případě pádu tak lezec dopadne bezpečně na zem. Bouldering je provozován na skalách, resp. balvanech, nebo na umělé stěně.

Ledové horolezectví je disciplína, při které se lezec v horolezeckém terénu pohybuje za pomoci cepínů a stoupacích želez po mase ledu, např. ledopádu. Z ledového lezení se postupem času vyvinula disciplína drytooling, při které se lezec pohybuje po nezaledněné skále a cepín a stoupací železa přikládá přímo ke skále, a moderní mixové lezení, které je kombinací ledového horolezectví a drytoolingu.

Via ferrata, německy *Klettersteig*, neboli lezení po zajištěné cestě, je určitou kombinací horolezectví a turistiky, kdy prioritu má především bezpečnost a pohodlnost lezení. Lezec zdolává lezeckou cestu, která je zajištěna ocelovým lanem připevněným ke skále. Ocelové lano slouží k zajištění lezce, ale také jako prostředek ke snadnějšímu zdolání lezecké cesty, protože jej lezec může použít jako chyt. K postupu po skále lze využít také trvale připevněné technické pomůcky, jako jsou kovové stupy nebo žebříky.

2. Důvody právní úpravy provozování horolezectví

Horolezci při své činnosti zasahují do citlivých částí přírody na skalách i v jejím okolí, a to ať už samotným lezením po skále, tak přípravou lezeckých cest či dalšími doprovodnými činnostmi v okolí skal. Ačkoli v globálním měřítku nelze horolezectví považovat za činnost, která by nyní nebo v budoucnu mohla dosahovat takové míry vlivu na životní prostředí jako například energetika nebo doprava, na lokální úrovni jeho provozování působí negativně na mnoho složek životního prostředí, a to především horniny a organismy. Velká část lokalit atraktivních pro horolezectví se také nachází ve zvláště chráněných územích, evropsky významných lokalitách nebo ptačích oblastech. Provozováním horolezectví jsou tak ohrožena přírodovědecky a esteticky významná území našeho státu jako národní parky a národní přírodní rezervace.

Většina negativních vlivů provozování horolezectví nemá na životní prostředí závažné dopady za předpokladu, že je tato činnost vykonávána přiměřeně a je využíváno regulačních prostředků, které orgánům ochrany přírody a vlastníkům pozemků poskytuje právo.⁷ Horolezectví může výrazně poškozovat životního prostředí v případech, kdy není regulováno, případně kdy se lezci chovají v rozporu s právní úpravou a lezeckou etikou. Na území NPR Adršpašsko-teplické skály zařadil orgán ochrany přírody právě nedisciplinované horolezectví mezi nejzávažnější negativní vlivy, které vážně poškozují ekosystémy, a to společně s plošným technologicky nepřiměřeným obhospodařováním lesů (zejména při likvidaci kůrovce) a nedisciplinovanou turistikou.⁸ Právní regulace provozování horolezectví a její vymáhání je tak potřebným prostředkem ochrany životního prostředí.

Horolezectví ovlivňuje životní prostředí negativně zejména tím, že jeho provozováním dochází k 1. poškozování skalního povrchu, 2. rušení živočichů, 3. poškozování vegetace na skále i v jejím okolí a 4. erozi okolí skal.

Poškozování skalního povrchu

Lezec ke svému pohybu po skále využívá přirozených skalních chytů a stupů. Ty se však častým lezením poškozují a může dojít dokonce až k jejich úplnému ulomení

---

⁷ AOPK ČR. Metodický list: Usměrnování vybraných sportovních a rekreačních aktivit v ZCHÚ. Číslo 16.2., č.j. 12320/ŘED/15, 2015, str. 11.

⁸ AOPK ČR. Správa CHKO Broumovsko. Plán péče o národní přírodní rezervaci Adršpašsko-teplické skály a její ochranné pásmo na období 2001 – 2016. Str. 23.

nebo vyhlazení. Riziko takového poškození skály se zvyšuje lezením v nevhodné obuvi⁹ či používáním cepínů a stoupacích želez při drytoolingu. Diskutovaným tématem je také možný negativní vliv používání magnézia na skalní povrch, kterému se dále věnuji v kapitole 5.1.

K poškozování skalního povrchu však dochází nejenom samotným lezením, ale i dalšími činnostmi horolezců, které mají za cíl zvýšit bezpečnost lezení nebo zjednodušit pohyb lezce po skále. Jednou z těchto činností je osazování skály fixním jištěním, např. borháky nebo kruhy. Osazování skály fixními jisticími prostředky probíhá tak, že se do skály vyvrtá otvor, do něhož se jištění vloží a následně zafixuje maltou nebo betonem. V případě odstranění fixního jištění se vzniklý otvor obvykle zacementuje, poškození skály je však již nevratné. Negativně na skalní povrch působí také některé dočasné jisticí prostředky, např. kovové vklíněnce či friendly¹⁰, které se vkládají do spár a skalních puklin. Dočasné jisticí prostředky se do skály zaklíní, a v případě pádu tak lezce zachytí. Třením kovového povrchu těchto jisticích prostředků o skalní povrch, především při jejich aplikaci a případném pádu lezce, však může snadno dojít k odření skalního povrchu. Negativní dopady na skalní povrch má dále používání lana, které je nutnou součástí bezpečného lezení. Nešetrné ke skalnímu povrchu je především lezení metodou *top rope*¹¹, neboli lezení při jištění lezce shora, které poškozuje skálu více, než když je lezec jištěn zdola a musí si zakládat vlastní jisticí body. Lano se totiž opírá o skálu stále ve stejných místech a jeho postupným taháním při jištění lezce dochází k mechanickému tření a vzniku rýh ve skále. Dále se můžeme setkat s činnostmi jako vysekávání chytů a stupů, tzv. *chipping*¹², vytváření nebo úprava chytů betonováním¹³ či chemické zpevňování rozpadajících se chytů např. vteřinovým lepidlem¹⁴.

K poškození je více náchylná horolezci oblíbená pískovcová hornina, která je relativně křehká a při lezení dochází k jejímu drolení. Ještě náchylnější je však pískovec

---

⁹ AOPK ČR. Správa CHKO Labské pískovce. Plán Chráněné krajinné oblasti Labské pískovce na období 2011 – 2020. Str. 39.

¹⁰ AOPK ČR. Metodický list: Usměrnování vybraných sportovních a rekreačních aktivit v ZCHÚ. Číslo 16.2., č.j. 12320/ŘED/15, 2015, str. 15.

¹¹ AOPK ČR. Správa CHKO Český ráj. Plán péče Chráněné krajinné oblasti Český ráj na období 2014 – 2023. Str. 38.

¹² CATER, C. et al. High impact activities in parks: best management practice and future research. Gold Coast, Queensland, Australia: Cooperative Research Centre for Sustainable Tourism Pty, 2008, str. 27.

¹³ TUREK, Kuba. Sruby Jizery - utajené betonové lezení na pískovci. *Horydoly.cz* [online]. Horydoly.cz, 13.10.2010 [cit. 5.11.2019]. Dostupné z: <https://www.horydoly.cz/horolezci/sruby-jizery-utajene-betonove-lezeni-na-piskovci.html?akce=145634>

¹⁴ ROTTENBORN, Marek. Žihle - Manipulace chytů. Lezec [online]. 3.1.2017 [cit. 5.11.2019]. Dostupné z: <http://www.lezec.cz/clanky.php?key=13498>

mokřý např. po dešti nebo jarním tání.¹⁵ Negativní dopady horolezectví na pískovcovou horninu jsou znatelné např. na skalách na území CHKO Český ráj, kde některé horolezci nejnavštěvovanější pískovcové skály již přišly o svůj přirozený reliéf.¹⁶

Poškozování vegetace

Skalní vegetace je tvořena především porosty lišejníků, mechorostů a drobnou keříčkovou vegetací. Tyto rostliny mají tendenci růst ve skalních spárách a puklinách, které jsou však zároveň nejlepším místem pro chyt nebo umístění dočasných jistících prostředků. Při vytváření nových lezeckých cest jsou právě tyto rostliny horolezci systematicky odstraňovány, čímž dochází k nezanedbatelnému poškozování skalního vegetačního ekosystému.¹⁷ Vlivu horolezectví na skalní vegetaci se již věnovalo mnoho zahraničních studií, např. v Kanadě¹⁸ a Německu¹⁹. Společně se shodují, že provozování horolezectví má negativní dopady na skalní vegetační systém, a to především na diverzitu rostlinných druhů v lezeckých oblastech.

Provozováním horolezectví dochází také k poškozování vegetace v okolí skal. V těsné blízkosti skal se nemusí vždy nacházet turistické cesty, a horolezci se tak pohybují i ve volném terénu, který může být pokryt vegetací. Tím dochází k sešlapu vegetace a narušování drnového krytu.²⁰ Horolezectvím jsou také ohroženy dřeviny, které se nachází v těsné blízkosti skalních útvarů. Především stromy totiž mohou posloužit ke slánění ze skály nebo jako chyt či stup, kterými si lezec usnadňuje výlez. V některých případech naopak stromy provozování horolezectví překáží, a proto dochází k jejich ořezávání či osekávání a jsou též známy případy, kdy došlo v blízkosti skály k pokácení celých stromů, aby si horolezci usnadnili přístup ke skále a pohyb pod ní.²¹ V tomto případě došlo také k pochybení přímo orgánu ochrany přírody, který takovýto výrazný zásah do přírody odhalil s výrazným časovým odstupem.

---

¹⁵ AOPK ČR. Správa CHKO Broumovsko. Plán péče o Chráněné krajinné oblasti Broumovsko na období 2013 - 2022: Rozbory Chráněné krajinné oblasti Broumovsko k 31.12.2012. Str. 170.

¹⁶ AOPK ČR. Správa CHKO Český ráj. Plán péče Chráněné krajinné oblasti Český ráj na období 2014 – 2023. Str. 38.

¹⁷ CATER, C. et al. High impact activities in parks: best management practice and future research. Gold Coast, Queensland, Australia: Cooperative Research Centre for Sustainable Tourism Pty, 2008, str. 27.

¹⁸ MCMILLAN, Michele A., LARSON, Douglas W. Effects of Rock Climbing on the Vegetation of the Niagara Escarpment in Southern Ontario, Canada. *Conservation Biology*. 2002, 16(2), str. 389-398.

¹⁹ VOGLER, Frank, REISCH, Christoph. Genetic variation on the rocks - the impact of climbing on the population ecology of a typical cliff plant. *Journal of Applied Ecology*. 2011, 48(4), str. 899-905.

²⁰ AOPK ČR. Správa CHKO Broumovsko. Plán péče o národní přírodní rezervaci Adršpaško-teplické skály a její ochranné pásmo na období 2001 – 2016. Str. 49.

²¹ ŠKOP, Jiří. Kontrola v teplických skalách. In: *Český horolezecký svaz* [online]. VIZUS, 13.11.2015 [cit. 7.11.2019]. Dostupné z: <https://www.horosvaz.cz/ochrana-prirody/kontrola-v-teplicky-skalach-vyzva/>

Rušení živočichů

Horolezectví se také dotýká živočichů, pro které jsou skály a jejich okolí přirozeným útočištěm. Horolezectvím jsou ohroženi především ptáci jako sokol stěhovavý, výr velký, čáp černý²² či tetřívka obecná²³. Například sokol stěhovavý, který se řadí mezi kriticky ohrožené živočichy²⁴, hnízdí ve vysoko umístěných skalních puklinách, které jsou většinou živočichů nepřístupné. Horolezci se však k těmto místům mohou při lezení snadno dostat. V případě, kdy se lezec přiblíží k hnízdu, budou se ptáci cítit ohroženi. Ti poté mohou ze strachu hnízdo na delší dobu opustit, čímž opustí i vajíčka, která následně zastydnou. Pokud už se v hnízdu nachází mláďata, ta mohou z hnízda vyskákat a v případě, kdy ještě neumí létat, se pádem zabít.²⁵ Horolezci ptáky ruší také hlukem, například při osazování skal fixním jištěním, ale i obecně pouhou přítomností v okolí skal. Ptáci jsou velmi senzitivní, a jsou schopni lezce upozorovat i přes celé údolí.²⁶

Dalšími obyvateli skal, které mohou horolezci rušit, jsou například netopýři. Určitý vliv může mít provozování horolezectví také na drobné živočichy jako jsou brouci, kteří žijí ve spadných stromech. Ty však horolezcům komplikují pohyb v okolí skal a bývají proto odklizeny, čímž dochází k poškozování přirozeného prostředí těchto tvorů.²⁷

Eroze okolí skal

Pohybem horolezců a ostatních návštěvníků skalních oblastí v blízkém okolí skalních útvarů dochází k postupné degradaci povrchu, tzv. erozi. Přestože je eroze procesem, ke kterému v přírodě dochází přirozeně, lidská činnost jej zřetelně urychluje. Významný vliv lidské činnosti na erozi okolí skal je pozorován především

---

²² AOPK ČR. Správa CHKO Broumovsko. Plán péče o národní přírodní rezervaci Adršpašsko-teplické skály a její ochranné pásmo na období 2001 – 2016. Str. 43.

²³ HOŘENÍ, Jaroslav. Vzácných tetřívku v Krkonoších ubývá. Škodí jim lišky, prasata i lidé. In: *IDnes.cz* [online]. MAFRA, 15.6.2012 [cit. 8.11.2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/v-krkonosich-ubyva-tetrivku.A120615_1792667_usti-zpravy_alh

²⁴ Viz § 14 odst. 2 a Příloha č. III. vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵ SOJKA, Václav. Hnízdící ptáci versus horolezci [přednáška]. Karlovice, Český horolezecký svaz, 23.11.2018. In: *HORYINFO.CZ* [online]. Záznam dostupný také z: <https://www.horyinfo.cz/view.php?cislocianku=2018110020&nazevclanku=aopk-preferovat-partnersky-pristup-zduvodnit-restricke-komunikovat>

²⁶ URBANOVÁ, Hana. Vliv horolezectví na živou přírodu. [přednáška]. Praha, Český horolezecký svaz, 14.4.2011. In: *HORYINFO.CZ* [online]. [vid. 2019-11-08]. Záznam dostupný z: <https://www.horyinfo.cz/view.php?cislocianku=2011040022&%20;nazevclanku=seminar-o-horolezectvi-a-ochrane-prirody>

²⁷ Tamtéž.

v pískovcových skalních oblastech.²⁸ Tato skutečnost souvisí s již zmíněnou křehkostí pískovcové horniny. Eroze okolí skal má spojitost také s již výše zmíněným sešlapem vegetace, která má povrch před erozí chránit. Jak uvádí Bohuňková, „[p]růchod návštěvníků vede jednak k ošlapu povrchu skal, uvolňování písčitých zrn a jejich odnosu větrem či vodou, tak i k narušení pískového povrchu kolem úpatí skal. Návštěvníci často nerespektují vyznačené turistické stezky, vyšlapávají cesty nové, obcházejí skalní útvary v jejich těsné blízkosti. To vše vede k narušení pískového pokryvu a travního krytu pod skalami. Ten přirozeně zpevňuje povrch a zpomaluje povrchový odtok. Je-li jednou rostlinný kryt narušen, odnášený písek brání v jeho obnově.“²⁹ Na území CHKO Český ráj lze vliv lidské činnosti na okolí skal zaznamenat především ve svahovitém terénu a místech, která slouží horolezcům jako nástup na lezeckou cestu.³⁰

---

²⁸ BOHUŇKOVÁ, Veronika. Eroze vyvolaná nadměrnou návštěvností pískovcových skalních měst – PP Tiské stěny. *Ochrana přírody* [online]. AOPK ČR, 4.5.2015 [cit. 9.11.2019]. Dostupné z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/zamereno-na-verejnost/eroze-vyvolana-nadmernou-navstevnosti-piskovcovych-skalnich-mest-pp-tiske-steny/>

²⁹ Tamtéž.

³⁰ AOPK ČR. Správa CHKO Český ráj. Plán péče Chráněné krajinné oblasti Český ráj na období 2014 – 2023. Str. 38.

3. Obecná právní úprava provozování horolezectví

Obecnou právní úpravu provozování horolezectví z hlediska jeho vlivů na životní prostředí, resp. přírodu, česká právní úprava nezná, právní aspekty provozování horolezectví však lze dovodit z obecné úpravy ochrany přírody a krajiny, kterou obsahuje především zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „ZOPK“), a dále zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon). Jedním z prostředků, kterým je ochrana přírody a krajiny prováděna, je i ekologicky vhodná forma hospodářského využívání, turistiky a rekreace.³¹ Zákonná úprava tak hospodářskou a volnočasovou lidskou činnost v přírodě a krajině nezakazuje, ale naopak podporuje její ekologickou podobu a považuje ji za podstatný aspekt ochrany přírody a krajiny. Obecná právní úprava ochrany přírody a krajiny stanovuje minimální režim pro chování osob v přírodě na celém území našeho státu, a tedy mimo jiné i pro provozování horolezectví. Provozování horolezectví není obecnou ochranou přírody a krajiny vyloučeno, můžeme z ní však vyvodit omezení a zákazy, které mají na provozování horolezectví podstatný vliv. V této kapitole se budu věnovat konkrétním institutům z obecné právní úpravy ochrany přírody a krajiny, které se provozování horolezectví dotýkají a ovlivňují jej.

Významné krajinné prvky

Významné krajinné prvky jsou ekologicky, geomorfologicky a esteticky hodnotné části krajiny, které utváří její typický vzhled nebo přispívají k udržení její stability. Jedná se o základní nástroj obecné územní ochrany přírody a krajiny a ochrana je směřována na veškeré části neživé i živé přírody a krajiny, které se na území daného významného krajinného prvku nachází. To potvrzuje i judikatura, dle které „[p]ro ochranu tedy není klíčový jeden konkrétní botanický druh, nýbrž fungující systém rostlinných a živočišných organismů v rámci konkrétních přírodních podmínek daných i stavem neživé části přírody.“³² Dělíme je na významné krajinné prvky *ex lege*, které taxativně vyjmenovává zákon v § 3 odst. 1 písm. b) ZOPK (lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera a údolí nivy) a významné krajinné prvky *ex actu*, které jsou jako významné krajinné prvky zaregistrovány dle § 6 ZOPK. Zákon z definice významných

---

³¹ Viz § 2 odst. 2, písm. k) ZOPK

³² Rozsudek Krajského soudu v Praze, č.j. 6 As 50/2014-54, ze dne 31.5.2016.

krajinných prvků vyjímá zvláště chráněné části přírody.³³ Jak uvádí Roth a Vopálková „[z]ákonodárce v tomto případě vycházel ze skutečnosti, že režim zvláštní ochrany by měl dostatečně zajistit ochranu i významných krajinných prvků. Jestliže by ovšem tento předpoklad nebyl naplněn, lze v těchto případech právní režim jejich ochrany použít subsidiárně.“³⁴

Významné krajinné prvky nesmí být poškozovány a ničeny. Jejich využívání nesmí narušovat jejich obnovu a ohrožovat a oslabovat jejich ekologicko-stabilizační funkce. Pro zásahy, které mohou vést k porušení těchto zákonem uložených zákazů, si musí ten, kdo je zamýšlí, obstarat závazné stanovisko orgánu ochrany přírody.³⁵ Závazné stanovisko je vyžadováno nejenom pro zásahy, které takovýto vliv na významné krajinné prvky mít s jistotou budou, ale v souladu s principem předběžné opatrnosti i na ty, u nichž existuje určitá pravděpodobnost, že takovýto vliv mít mohou, což potvrzuje i judikatura Nejvyššího správního soudu.³⁶ Z dikce zákona, který používá spojení „kdo takové zásahy zamýšlí“, lze vyvozovat, že závazné stanovisko musí být vydáno před realizací takového zásahu. Jak vyplývá ze stanoviska MŽP³⁷, pokud nebude závazné stanovisko vydáno předem, nelze tento stav zhojit jeho dodatečným vydáním.

Obsahem závazného stanoviska je souhlas nebo nesouhlas orgánu ochrany přírody s danou činností z hlediska zásahu do významného krajinného prvku a v případě souhlasu může orgán ochrany přírody stanovit podmínky, které minimalizují škodlivost dané činnosti.³⁸ Forma závazného stanoviska se odvíjí od skutečnosti, zda dané závazné stanovisko má být podkladem pro další rozhodnutí či nikoli. V prvním případě je závazné stanovisko vydáváno ve formě závazného stanoviska podle § 149 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád ve znění pozdějších předpisů³⁹, v opačném případě se výkladem a contrario vyvozuje vydání tohoto závazného stanoviska ve formě správního rozhodnutí.⁴⁰

Pro provozování horolezectví jsou podstatné především významné krajinné prvky *ex actu*, kterými mohou být mimo jiné umělé a přirozené skalní útvary, jak

---

³³ Viz § 3 odst. 1 písm. b) ZOPK.

³⁴ ROTH, Petr, VOPÁLKOVÁ, Alena. § 3 [Vymezení pojmů]. In: MIKO, Ladislav et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny. 2. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, str. 84.

³⁵ Viz § 4 odst. 2 ZOPK.

³⁶ Rozsudek Městského soudu v Praze, č.j. 9 A 22/2014-80, ze dne 30.12.2015.

³⁷ PRCHALOVÁ, Jana. Soubor stanovisek k zákonu o ochraně přírody a krajiny v letech 1992 – 2005. *PLANETA*. Praha, 2005, XII(7/2005), str. 17.

³⁸ STEJSKAL, Vojtěch. Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Str. 36.

³⁹ Viz § 90 odst. 1 ZOPK.

⁴⁰ STEJSKAL, Vojtěch. Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář. Cit. dílo. Str. 37-38.

vyplývá z demonstrativního výčtu možných částí krajiny, jež mohou být jako významné krajinné prvky registrovány.⁴¹ Zda provozování horolezectví na území konkrétního významného krajinného prvku naplní definici zásahu, ke kterému je vyžadováno vydání závazného stanoviska orgánem ochrany přírody, záleží vždy na podobě zamýšlené činnosti. Dle mého názoru u provozování horolezectví nelze nikdy z podstaty této činnosti najisto vyloučit, že nepovede k poškození a ničení významného krajinného prvku či k narušování jeho obnovy nebo ohrožení a oslabení jeho ekologicko-stabilizační funkce. Pouze orgán ochrany přírody může se svou komplexní znalostí daného území posoudit, zda je daný významný krajinný prvek pro provozování horolezectví vhodný, tedy zda je například skála ve všech zamýšlených místech dostatečně pevná. Některé orgány ochrany přírody v tomto nicméně zastávají odlišný názor. V oblasti významného krajinného prvku Polínský vrch orgán ochrany přírody pro provozování horolezectví vydal souhlasné závazné stanovisko a stanovil podmínky jeho provozování.⁴² Naopak na území významného krajinného prvku Bezděčinské skály je horolezectví provozováno, což je obecně známo⁴³, ale závazné stanovisko vydáno v této věci nikdy nebylo.⁴⁴

Ochrana krajinného rázu

Krajinný ráz je přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa nebo oblasti a je dalším nástrojem obecné územní ochrany přírody a krajiny. Krajinný ráz zákon chrání před činnostmi, které snižují jeho přírodní a estetickou hodnotu.⁴⁵ Ochrana krajinného rázu spočívá na dvou principech⁴⁶, zaprvé obecná povinnost provádět zásahy, a to zejména umístování staveb do krajiny a jejich povolování s ohledem na zachování významných prvků, zvláště chráněných území, historické struktury krajiny apod. vyplývající z § 12 odst. 1 ZOPK, a zadruhé zásada, že k činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody podle § 12 odst. 2 ZOPK.

Ochrana krajinného rázu je s provozováním horolezectví spojována primárně v souvislosti se zákazem či omezením používání magnézia na skalních útvarech.

---

⁴¹ Viz § 3 odst. 1 písm. b) ZOPK.

⁴² Rozhodnutí Městského úřadu Nýřany, č.j. OŽP-HAN/1317/2016, ze dne 4.1.2016.

⁴³ SIMM, Otokar. Bezděčinské skály. *Jablonecký měsíčník*. Jablonec nad Nisou: Město Jablonec nad Nisou, 2008, 2008(5/2008), str. 20.

⁴⁴ Poskytnutí informací podle zákona č. 123/1998 Sb., o svobodném přístupu k informacím, sp. zn. 225/2020/KT/Rei, č.j. 1778/2020, ze dne 7.1.2020.

⁴⁵ Viz § 12 odst. 1 ZOPK.

⁴⁶ STEJSKAL, Vojtěch. Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář. Cit. dílo. Str. 114.

Tomuto tématu jsem v práci vyhradila samostatnou kapitolu 5.1., kde se dále věnuji i institutu krajinného rázu.

Přístup do krajiny

Právní úprava přístupu do krajiny není systematicky zařazena mezi ustanovení obecné ochrany přírody a krajiny, ale je upravena v části šesté ZOPK, která reguluje společné právní nástroje, které se uplatňují v rámci jak obecné, tak i zvláštní druhové a územní ochrany.⁴⁷ Přístup do krajiny upravuje především „*právo na volný průchod přes pozemky ve vlastnictví či nájmu státu, obce nebo jiné právnické osoby*“⁴⁸. Toto právo musí být vykonáváno tak, aby nedošlo ke škodě na majetku či zdraví jiné osoby, zásahu do práva na ochranu osobnosti či sousedských práv.⁴⁹ Z práva na volný průchod jsou některé typy pozemků vyloučeny, a to buď absolutně, např. zastavěné pozemky, zahrady nebo vinice, nebo pouze v době, kdy může dojít k poškození půdy, porostu nebo při pastvě dobytka, což se týká orné půdy, luk a pastvin.⁵⁰ Uvedené právo se vztahuje pouze na „volný průchod“, tedy pohyb směřující k přemístění se z jednoho místa na druhé. Jak uvádí důvodová zpráva⁵¹, právní úprava přístupu do krajiny poskytuje ochranu především nemotorizovaným turistům a cyklistům. Obsahem práva na volný průchod není dle mého názoru výkon dalších činností, jak je tomu například u obecného užívání lesů, viz dále v této kapitole. Právo volného průchodu tedy nelze aplikovat na samotné provozování horolezectví, ale pouze na přístup ke skalám. Problematickým aspektem úpravy práva na volný průchod je vymezení pozemků podle vlastníka daného pozemku, kdy se toto právo nevztahuje na pozemky ve vlastnictví fyzických osob. V praxi však osoba bude stěžít určovat na kterém pozemku se zrovna nachází a kdo je jeho vlastníkem, resp. nájemcem. Nelze také opomenout spornost práva na volný průchod z hlediska ústavního práva, neboť jsou jím určité vlastníci zvýhodněni. Z tohoto důvodu se domnívám, že by úprava přístupu do krajiny měla projít novelizací, která uvedený problém odstraní. Jak uvádí Průchová⁵², nabízí se buď možnost rozšířit právo volného průchodu i na pozemky ve vlastnictví fyzických osob, obdobně jak je tomu u obecného užití lesa, nebo naopak právo zúžit pouze na průchod

---

⁴⁷ Tamtéž, str. 319.

⁴⁸ Viz § 63 odst. 2 ZOPK.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ Viz § 63 odst. 3 ZOPK.

⁵¹ Důvodová zpráva In: VLÁDA. Vládní návrh zákona o ochraně přírody a krajiny. Praha: Česká národní rada, 1991. Sněmovní tisk 497, 6. volební období.

⁵² PRŮCHOVÁ, Ivana. § 63 [Přístup do krajiny]. In: VOMÁČKA, Vojtěch, et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Cit. dílo. Str. 496-497.

po veřejně přístupných účelových komunikacích, což by však neodpovídalo tradici volného pohybu v přírodě a krajině, kterou na našem území máme. Přístup do krajiny je samozřejmě ovlivněn i soukromoprávními instituty a možnost volného průchodu přes pozemky lze zajistit také dohodou s vlastníkem pozemku.

Obecné užívání lesů

Některé skalní útvary, na kterých je horolezectví provozováno, se nachází na území lesa, a proto je třeba při posuzování právních aspektů této činnosti zohlednit též právní úpravu lesů, kterou reguluje lesní zákon. Vztah ZOPK a lesního zákona není výslovně stanoven. Případnou kolizi norem ZOPK a lesního zákona je třeba řešit použitím derogačních pravidel.

Les definuje lesní zákon jako „*lesní porosty s jejich prostředím a pozemky určené k plnění funkcí lesa*“⁵³. V souvislosti s provozováním horolezectví je podstatné zmínit především institut obecného užívání lesů, na jehož základě má každý právo vstupovat do lesa, a to na vlastní nebezpečí, sbírat tam pro vlastní potřebu lesní plody a suchou na zemi ležící klest. Při výkonu tohoto práva si však musí osoby počínat tak, aby nepoškozovaly les a nenarušovaly lesní prostředí.⁵⁴ Obecné užívání lesa je postaveno na právu každého vstupovat do lesa. Jedná se dle mého názoru o širší oprávnění než v případě institutu přístupu do krajiny podle § 63 ZOPK, který zakládá pouze právo na volný průchod přes pozemky. Lesní zákon tedy počítá nejenom s tím, že osoby přes les projdou, ale také že za účelem provozování určité aktivity mohou v lese strávit nějaký čas. Z tohoto důvodu také lesní zákon dále stanovuje zákazy činností a aktivit, které je na území lesa zakázáno provozovat.⁵⁵ Z některých těchto zákazů může uživatelům lesa povolit výjimku ze zákazu přímo vlastník lesa.⁵⁶ Právo vstupovat do lesa může být dále omezeno orgánem ochrany přírody, a to z důvodu ochrany lesa nebo v zájmu zdraví nebo bezpečnosti fyzických osob.⁵⁷ V minulosti bylo toto omezení využito v období námraz a při větrných kalamitách.⁵⁸

V rámci lezecké komunity proběhla před časem debata o tom, zda provozování horolezectví lze subsumovat pod obecné užívání lesa, a to v souvislosti s potřebou

---

⁵³ Viz § 2 písm. a) lesního zákona.

⁵⁴ Viz § 19 lesního zákona.

⁵⁵ Viz § 20 odst. 1 lesního zákona.

⁵⁶ Viz § 20 odst. 4 lesního zákona.

⁵⁷ Viz § 19 odst. 4 lesního zákona.

⁵⁸ DROBNÍK, Jaroslav. Lesní zákon: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2010. Str. 54.

souhlasu vlastníka pozemku s provozováním horolezectví.⁵⁹ Jak jsem již uvedla výše, dle mého názoru obecné užívání lesa a z něj vyplývající právo vstupu do lesa zahrnují nejenom průchod lesem, ale i provozování dalších aktivit, tedy teoreticky i provozování horolezectví. Domnívám se však, že provozování horolezectví se dostává do konfliktu se zákazy některých činností v lesích, a to konkrétně se zákazem rušit klid a ticho⁶⁰ a zákazem provádět terénní úpravy a narušovat půdní kryt.⁶¹ K oběma uvedeným zakázaným činnostem bude docházet především při vytváření prvovýstupů. Při osazování skály fixním jištěním, úpravách okolí skály a očišťování skalního útvaru od vegetace a volného kamení se zasahuje do terénu a půdního krytu. Navrtávání fixních jisticích prostředků do skály také vytváří výrazný hluk, a narušuje tak klid a ticho v lese. K přípravě lezecké cesty je proto třeba souhlasu vlastníka daného pozemku, resp. udělení výjimky ze zákazu. V případě provozování samotného lezení již záleží na charakteru dané činnosti a chování samotných horolezců. Pokud se horolezci budou chovat tiše a nebudou dále zasahovat do terénu a půdního krytu, lze takovou činnost teoreticky považovat za povolenou. Provozováním horolezectví nicméně může docházet k těmto zakázaným činnostem i nedbalostně. Půdní kryt se obnoví a bude ho třeba znovu odstranit, a to ať už cíleně nebo náhodou až při lezení. Také lezec a jistič na sebe při lezení občas musí v rámci nezbytné komunikace zakřičet, čímž dochází k rušení klidu a ticha. Dle mého názoru je proto vhodné, aby si horolezci obstarali výjimku ze zákazu i pro samotné lezení.

Obecná ochrana dřevin

Ochrana dřevin je regulována mnoha právními předpisy, ale pro účely této práce postačuje, když se budu detailněji věnovat pouze ochraně dřevin rostoucích mimo les a ochraně lesních dřevin, které se horolezectví dotýkají nejvíce. Ochranu dřevin rostoucích mimo les reguluje ZOPK. Dřevina rostoucí mimo les je dle ZOPK „*strom či keř rostoucí jednotlivě i ve skupinách ve volné krajině i v sídelních útvarech na pozemcích mimo lesní půdní fond*“⁶². Slovo „rostoucí“ je vykládáno extenzivně a za dřevinu rostoucí mimo les je považován také suchý a odumřelý strom.⁶³ Ochrana dřevin

---

⁵⁹ Anon. Konflikt s vlastníky. *Lezec* [online]. 11.6.2016 [cit. 14.12.2019]. Dostupné z: http://www.lezec.cz/clanek.php?key=12985&nazev=konflikt_s_vlastniky

⁶⁰ Viz § 20 odst. 1 písm. a) lesního zákona.

⁶¹ Viz § 20 odst. 1 písm. b) lesního zákona.

⁶² Viz § 3 odst. 1 písm. i) ZOPK.

⁶³ PRCHALOVÁ, Jana. Soubor stanovisek k zákonu o ochraně přírody a krajiny v letech 1992 – 2005. *PLANETA*. Praha, 2005, XII(7/2005), str. 32.

rostoucích mimo les je založena na třech principech⁶⁴, zaprvé zákaz poškozování a ničení dřevin, zadruhé péče o dřeviny vlastníkem dřeviny a zatřetí zákaz kácení dřevin bez povolení s výjimkou případů stanovených zákonem. Zákaz poškozování a ničení dřevin dále rozvádí § 2 odst. 1 vyhlášky Ministerstva životního prostředí, č. 183/2013 Sb., o ochraně dřevin a povolování jejich kácení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Vyhláška o ochraně dřevin“), s tím, že „[n]edovolenými zásahy do dřevin se rozumí takové poškozování nebo ničení dřevin, které způsobí podstatné nebo trvalé snížení jejich ekologických nebo společenských funkcí nebo bezprostředně či následně způsobí jejich odumření.“⁶⁵ Za negativní jsou tedy považovány nejenom zásahy do funkcí rostliny z biologického hlediska, ale také zásahy, které mají dopad na společenskou funkci dřeviny, za kterou se mimo jiné považuje také funkce estetická⁶⁶ nebo sociálně rekreační.⁶⁷

Zásahy, které naplňují některou z podmínek nedovoleného zásahu, avšak jsou vedeny s určitým pozitivním záměrem taxativně vyjmenovaným Vyhláškou o ochraně dřevin, nejsou považovány za nedovolené zásahy⁶⁸ a jejich provádění je proto povoleno. V takovém případě je ale dle doporučení Ministerstva životního prostředí „nezbytné ověřit (a mělo by se stát součástí správní úvahy OOP [orgánů ochrany přírody]), zda funkce, v jejíž prospěch byl zásah údajně proveden, je v dané lokalitě prioritní a zda tento zásah byl proveden odpovídajícím a maximálně šetrným způsobem.“⁶⁹ Za nedovolené zásahy do dřeviny dále nelze považovat kácení dřevin. To je upraveno vedle zákazu poškozování a ničení dřevin samostatně § 8 ZOPK, který rozlišuje 1. kácení dřevin, ke kterému je nezbytné *a priori* povolení orgánu ochrany přírody⁷⁰, 2. kácení dřevin, které je třeba oznámit orgánu ochrany přírody do 15 dnů od provedení kácení,⁷¹ a 3. kácení, ke kterému není třeba povolení ani oznámení.⁷² Před pokácením dřeviny je nutné kvalifikovat, o jaký typ kácení se jedná a podle toho postupovat.

Veškeré zásahy horolezců do dřevin musí být realizovány v souladu s výše uvedenou právní úpravou. Prováděny mohou být ty zásahy, které nebudou poškozovat

---

⁶⁴ DAMOHORSKÝ, Milan et al. Právo životního prostředí. 3. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2010, str. 368.

⁶⁵ Viz § 2 odst. 1 Vyhlášky o ochraně dřevin.

⁶⁶ Viz § 1 písm. b) Vyhlášky o ochraně dřevin.

⁶⁷ JELINKOVÁ, Jitka, TUHÁČEK, Miloš. Právní vztahy k dřevinám: praktický průvodce. 2. aktualizované vyd. Praha: Grada, 2018. Právo pro každého (Grada). Str. 17.

⁶⁸ Viz § 2 odst. 2 Vyhlášky o ochraně dřevin.

⁶⁹ Věstník Ministerstva životního prostředí, ročník XV, 1/2015. Metodické doporučení Ministerstva životního prostředí odboru obecné ochrany přírody a krajiny, k aplikaci některých ustanovení vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 189/2013 Sb., o ochraně dřevin a povolování jejich kácení, ve znění pozdějších předpisů. Str 4-5.

⁷⁰ Viz § 8 odst. 1 ZOPK.

⁷¹ Viz § 8 odst. 2 a 4 ZOPK.

⁷² Viz § 8 odst. 3 ZOPK.

nebo ničit dřeviny nad rámec stanovený zákonem a Vyhláškou o ochraně dřevin. Dovolenými zásahy jsou dle mého názoru šetrné slanění ze stromu nebo využití dřeviny jako pomocného chytu či stupu v rámci lezení. Dále se může jednat o ořezání menšího počtu suchých větví ve spodní části stromu, čímž bude zjednodušen pohyb pod stromem, resp. u skály. Je však třeba brát v úvahu, že všechny zásahy musí být posuzovány individuálně s ohledem na konkrétní dřevinu a její funkce, které plní, a to i v souvislosti s lokalitou, kde se nachází. Co může být pro jednu dřevinu minimálním zásahem, pro druhou již může být považováno za zásah, který podstatně snižuje její ekologické nebo společenské funkce. Za typické nedovolené zásahy je považováno nevhodné ořezání větví nebo přesekání či odstranění významné části kořenů.⁷³ Lze polemizovat, zda by některé zásahy do dřevin prováděné horolezci byly považovány za zásahy s pozitivním záměrem v souladu s § 2 odst. 2 Vyhlášky o ochraně dřevin, a tedy by nebyly nedovolenými zásahy. O nedovolený zásah nejde například pokud je zásah prováděn za účelem zachování nebo zlepšení některé funkce dřeviny. V takovém případě zde musí být výrazný a prokazatelný společenský zájem na upřednostnění konkrétní funkce. Takový zájem by musel být jednoznačně doložen.⁷⁴ V souvislosti s provozováním horolezectví by mohla v úvahu připadat funkce společenská, resp. sociálně-rekreační, jež je její součástí, jak uvádím výše, a která by musela převážet nad ekologickou funkcí dané dřeviny. Při ochraně dřevin rostoucích mimo les nesmí být též opomíjena rovina soukromoprávní, především práva vlastníků pozemků k dřevinám rostoucím na jejich pozemcích. Za účelem provedení zásahů do dřevin rostoucích mimo les si tak horolezci musí od vlastníků obstarat jejich souhlas. Právům vlastníků pozemků ve vztahu k provozování horolezectví se dále věnuji v kapitole 5.4.

Ochrana lesních dřevin je upravena lesním zákonem a vychází především z principu ochrany lesa jako celku tak, aby byl les zachován, obnovován a mohl plnit své funkce. Jedním z hlavních prostředků plnění funkcí lesa je hospodaření v lese, které zahrnuje „*všechny činnosti, které vykonává nebo je povinen vykonávat vlastník lesa či osoba jím k tomu oprávněná (nájemce, výpůjčitel, provozovatel lesnických prací)*“.⁷⁵ Povinnosti vlastníka lesa jsou stanoveny především v § 29 lesního zákona a

---

JELÍNKOVÁ, Jitka, TUHÁČEK, Miloš. Právní vztahy k dřevinám: praktický průvodce. 2. aktualizované vyd. Praha: Grada, 2018. Právo pro každého (Grada). Str. 17.

⁷⁴ Věstník Ministerstva životního prostředí, ročník XV, 1/2015. Metodické doporučení Ministerstva životního prostředí odboru ochrany přírody a krajiny, k aplikaci některých ustanovení vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 189/2013 Sb., o ochraně dřevin a povolování jejich kácení, ve znění pozdějších předpisů. Str. 5.

⁷⁵ DROBNÍK, Jaroslav. Lesní zákon: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2010. Str. 5.

následujících. Lesní zákon zároveň také upravuje obecné užívání lesa, kterému jsem se již podrobněji věnovala dříve v této práci. V souvislosti s obecným užíváním lesa je lesním zákonem stanoven obecný zákaz každého, kdo do lesa vstupuje, poškozovat les.⁷⁶ Dále jsou zakázány některé zásahy do lesních dřevin, konkrétně těžba stromů a keřů a jejich poškozování.⁷⁷ Tyto zákazy se nevztahují na činnosti prováděné při výkonu hospodaření v lese oprávněnými osobami.⁷⁸ Oproti právní úpravě ochrany dřevin rostoucích mimo les není zákaz poškozování stromů a keřů dále definován. Při výkladu tohoto zákazu je třeba vycházet ze smyslu a účelu ochrany daného lesa a lesních dřevin a funkcí, které plní. Dle mého názoru lze za takové poškozování rozhodně považovat veškeré zásahy, které snižují těžební potenciál lesa, například ořezávání větví, kácení stromů, a dále zásahy, které mají na les a dřeviny estetické dopady. Pokud horolezci chtějí těmito způsoby zasáhnout do lesních dřevin, musí si obstarat výjimku ze zákazu od vlastníka daného lesa. Ochrana lesa a nepřímo tedy i lesních dřevin je dále upravena ZOPK, a to ustanoveními o významných krajinných prvcích, kterým jsem se již věnovala dříve v této kapitole.

Ochrana volně žijících ptáků

Obecná ochrana volně žijících ptáků upravená v § 5a ZOPK je zvláštní úpravou vůči obecné ochraně rostlin a živočichů. Obecná ochrana rostlin a živočichů směřuje k ochraně všech druhů rostlin a živočichů, a to tím, že je chrání „*před zničením, poškozováním, sběrem či odchytem, který vede nebo by mohl vést k ohrožení těchto druhů na bytí nebo k jejich degeneraci, k narušení rozmnožovacích schopností druhů, zániku populace druhů nebo zničení ekosystému, jehož jsou součástí.*“⁷⁹ Cílem obecné ochrany rostlin a živočichů je tedy zachování existence živočišných a rostlinných druhů a ekosystémů, jejichž jsou tyto druhy součástí, nikoli však ochrana jednotlivých živočichů a rostlin. Té se věnuje zvláštní ochrana rostlin a živočichů dle § 48 ZOPK a následujících, a také ochrana volně žijících ptáků dle § 5a ZOPK.

Ochrana volně žijících ptáků obsahuje výčet zakázaných činností ve vztahu ke všem volně žijícím ptákům.⁸⁰ V souvislosti s provozováním horolezectví je podstatné zmínit, že je zakázáno „*úmyslné poškozování nebo ničení jejich hnízd a vajec nebo*

---

⁷⁶ Viz § 19 odst. 1 lesního zákona.

⁷⁷ Viz § 20 odst. 1 písm. d) lesního zákona.

⁷⁸ Viz § 20 odst. 2 lesního zákona.

⁷⁹ Viz § 5 odst. 1 ZOPK.

⁸⁰ Viz § 5a odst. 1 ZOPK.

*odstraňování hnízd*⁸¹, přičemž tento zákaz se vztahuje na hnízda přirozená i umělá nebo dočasně neobsazená.⁸² Dále je zakázáno „úmyslné vyrušování těchto ptáků, zejména během rozmnožování a odchovu mláďat, pokud by šlo o vyrušování významné z hlediska cílů směrnice o ptácích“⁸³. Nejedná se o absolutní zákaz vyrušování, ale o zákaz vyrušování, které dosahuje určité úrovně významné z hlediska uvedené směrnice o ptácích. Vomáčka uvádí, že „[m]usí jít o vyrušování významné z hlediska zachování populace druhů na odpovídající úrovni, s přihlédnutím ke všem podstatným okolnostem, především schopnostech rušeného jedince se s vyrušováním vypořádat.“⁸⁴ Zakázané je především vyrušování v období rozmnožování a hnízdění, ale také v případech, kdy opuštění hnízda může být pro ptáky z nějakého důvodu nebezpečné. Za vyrušování podle tohoto ustanovení lze považovat nejenom způsobování hluku, ale například také cílené pozorování ptáků.⁸⁵ Pro oba zmíněné zákazy platí podmínka úmyslného jednání s tím, že postačuje i úmysl nepřímý, tedy že pachatel sice následek způsobit nechtěl, ale věděl, že ho způsobit může, a pro tento případ s tím byl srozuměn.

Od uvedených zákazů se lze odklonit, a to buď tzv. odchylným postupem⁸⁶, který stanoví orgán ochrany přírody rozhodnutím nebo opatřením obecné povahy, nebo na základě výjimky vyplývající přímo ze zákona⁸⁷. Orgán ochrany přírody může odchylný přístup stanovit, jestliže neexistuje jiné uspokojivé řešení a zároveň je to potřebné v zájmu veřejného zdraví, veřejné bezpečnosti, pro účely výzkumu a výuky či z dalších taxativně vymezených důvodů. Domnívám se však, že provozování horolezectví nelze pod tyto zákonem vymezené důvody podřadit, a odklon od zákazů tak v tomto případě není možný. Zákonná výjimka ze zákazu vylučuje lov některých druhů ptáků, jejichž seznam stanovuje Ministerstvo životního prostředí.

---

⁸¹ Viz § 5a odst. 1 písm. b) ZOPK.

⁸² STEJSKAL, Vojtěch. Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář. Cit. dílo. Str. 76.

⁸³ Viz § 5a odst. 1 písm. d) ZOPK.

⁸⁴ VOMÁČKA, Vojtěch. § 5a [Ochrana volně žijících ptáků]. In: VOMÁČKA, Vojtěch et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Cit. dílo. Str. 78.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ Viz § 5b ZOPK.

⁸⁷ Viz § 5a odst. 4 ZOPK.

4. Právní úprava provozování horolezectví v územích se zvláštním ochranným režimem

4.1 Základní charakteristiky území se zvláštním ochranným režimem

Právní úprava ochrany přírody a krajiny rozlišuje dva druhy území se zvláštním ochranným režimem, a to 1. **zvláště chráněná území** a 2. **soustavu chráněných území Natura 2000**. Na těchto územích má zvláštní ochranný režim v souladu se zásadou *lex specialis derogat legi generali* přednost před obecným ochranným režimem vyplývajícím z obecné právní úpravy ochrany přírody a krajiny, kterému se věnuje v předchozí kapitole.

Zvláště chráněná území

Zvláště chráněná území jsou přírodovědecky či esteticky velmi významná nebo jedinečná území, která jsou za zvláště chráněná území vyhlášena podle části třetí ZOPK.⁸⁸ Zvláště chráněná území se vyhláší v oblastech, kde se nachází cenné části přírody a krajiny a kde obecné prostředky ochrany upravené částí první a druhou ZOPK nejsou dostačující.⁸⁹ Dle § 14 odst. 2 ZOPK rozlišujeme 6 kategorií zvláště chráněných území, a to národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky. V praxi i teorii⁹⁰ se zvláště chráněná území rozdělují také na velkoplošná zvláště chráněná území (národní parky a chráněné krajinné oblasti) a maloplošná zvláště chráněná území (národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky). Maloplošná zvláště chráněná území a velkoplošná zvláště chráněná území se mohou překrývat a tím poskytnout přísnější ochranné podmínky danému území. Kategorie zvláště chráněných území se mezi sebou liší nejenom ve výměře, ale dále také v charakteristice území, způsobu vyhlášení, významu a podmínkách ochrany.

Ochranné podmínky zvláště chráněných území dělíme na základní a bližší. **Základní ochranné podmínky** jsou stanoveny ZOPK samostatně pro každou kategorii zvláště chráněného území.⁹¹ Jedná se v podstatě o zákazy provozování některých

---

⁸⁸ Viz § 14 odst. 1 ZOPK.

⁸⁹ HANÁK, Jakub. § 14 [Kategorie zvláště chráněných území]. In: VOMÁČKA, Vojtěch et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Cit. dílo. Str. 149.

⁹⁰ DAMOHORSKÝ, Milan et al. Právo životního prostředí. Cit. dílo. Str. 372.

⁹¹ Viz § 16 ZOPK, § 26 ZOPK, § 29 ZOPK, § 34 ZOPK, § 35 odst. 2 ZOPK a § 36 odst. 2 ZOPK.

potenciálně škodlivých nebo rizikových činností na daném území. Zákazy se však mohou jevit v některých případech a s ohledem na další veřejné a soukromé zájmy příliš tvrdé, a proto zákon umožňuje takové zákazy prolomit výjimkou ze zákazu ve zvláště chráněných územích podle § 43 odst. 1 a 2 ZOPK.⁹² Některé zákazy stanovené základními ochrannými podmínkami jsou také zmírněny možností orgánu ochrany přírody vyhradit místa, v kterých lze konkrétní činnost provozovat.⁹³ **Bližší ochranné podmínky** doplňují základní ochranné podmínky a jsou stanoveny podle potřeb konkrétního zvláště chráněného území, a to v právním předpisu, kterým se zvláště chráněné území vyhláší.⁹⁴ V bližších ochranných podmínkách mohou být vymezeny činnosti a zásahy, jejichž výkon je podmíněn předchozím souhlasem orgánu ochrany přírody.⁹⁵

Zvláště chráněná území pokrývají aktuálně 16,73 % rozlohy České republiky. Existují zde celkem 4 národní parky, 26 chráněných krajinných oblastí, 111 národních přírodních rezervací, 817 přírodních rezervací, 126 národních přírodních památek a 1580 přírodních památek. Více než čtvrtina všech maloplošných zvláště chráněných území se nachází na území velkoplošného zvláště chráněného území, tedy národního parku nebo chráněné krajinné oblasti.⁹⁶ Zvláště chráněná území se evidují v informačním systému veřejné správy, a to konkrétně v Ústředním seznamu ochrany přírody, který spravuje Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky.⁹⁷ Ústřední seznam ochrany přírody je z části veřejně přístupný jako součást Digitálního registru ÚSOP, a to na webové stránce <http://drusop.nature.cz>.

Pojmy související s provozováním horolezectví, konkrétně horolezectví a horolezecké sporty, zmiňuje zákonná úprava pouze dvakrát, a to v základních ochranných podmínkách národních parků v § 16 odst. 2 písm. n) ZOPK a základních ochranných podmínkách národních přírodních rezervací v § 29 písm. f) ZOPK. Provozování horolezectví ve zvláště chráněných územích je však dále regulováno bližšími ochrannými podmínkami uvedenými v právních předpisech, jimiž se vyhláší zvláště chráněná území, či opatřeními obecné povahy a správními akty, které orgány

---

⁹² DIENSTBIER, Filip. § 43 [Výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích]. In: VOMÁČKA, Vojtěch et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Cit. dílo. Str. 305.

⁹³ Např. zákaz provozování horolezeckých sportů, splouvání vodních toků nebo jiných vodních sportů v národních parcích, viz § 16 odst. 2 písm. n) ZOPK.

⁹⁴ Viz § 16a ZOPK, § 16b ZOPK, § 16c ZOPK, § 16d ZOPK, § 25 odst. 3 ZOPK, § 28 odst. 1 ZOPK, § 33 odst. 1 ZOPK, § 35 odst. 1 ZOPK a § 36 odst. 1 ZOPK.

⁹⁵ Viz § 44 odst. 3 ZOPK.

⁹⁶ Souhrnný přehled: Přehled k dnešnímu dni. *Ústřední seznam ochrany přírody* [online]. Praha: AOPK ČR, 2019 [cit. 15.11.2019]. Dostupné z: <https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/sumarizace/index.php?frame>

⁹⁷ Viz § 42 ZOPK.

ochrany přírody vydávají na základě zákonného zmocnění. Právní úprava provozování horolezectví ve zvláště chráněných územích je tedy komplexní a je ji vždy nutné posuzovat se zohledněním všech těchto právních instrumentů.

Pohyb, jako podstatná součást provozování horolezectví, je ve zvláště chráněných územích, stejně jako provozování horolezectví, regulován omezeními a zákazy v rámci základních a bližších ochranných podmínek a dalších ustanovení vztahujících se ke konkrétním zvláště chráněným územím. Nad rámec těchto omezení a zákazů může být orgánem ochrany přírody v některých zvláště chráněných územích pohyb omezen také institutem omezení vstupu z důvodu ochrany přírody dle ustanovení § 64 ZOPK. Omezit či zakázat vstup dle tohoto ustanovení může orgán ochrany přírody v národních parcích, národních přírodních rezervacích, národních přírodních památkách a I. zóně chráněných krajinných oblastí, a to v případech, kdy hrozí poškozování území zejména z důvodu nadměrné návštěvnosti. Omezení je po projednání s dotčenými obcemi vydáváno opatřením obecné povahy a omezení z něj vyplývající musí být řádně vyznačena v terénu, aby se jimi mohli návštěvníci řídit. Právě z důvodu nadměrné návštěvnosti je omezován vstup již tradičně do některých oblastí Krkonošského národního parku za účelem zajištění klidu lesní zvěře v době říje a zachování potravní základny pro živočichy, jež může být ohrožena masivním sběrem borůvek⁹⁸, a také do NP České Švýcarsko za účelem ochrany ptactva při hnízdění⁹⁹.

Soustava chráněných území Natura 2000

Soustava chráněných území Natura 2000 vytváří minimální pravidla územní ochrany přírody v členských státech Evropské unie a je tvořena dvěma typy chráněných území, ptačími oblastmi a evropsky významnými lokalitami. Účelem soustavy Natura 2000 je doplnění národní regulace územní ochrany, nikoli její nahrazení. Proto se také území soustavy Natura 2000 často překrývají se zvláště chráněnými územími.¹⁰⁰

Ochrana soustavy Natura 2000 není primárně postavena na systému zákazů a omezení činností¹⁰¹, jak je tomu u zvláště chráněných území, ale na *a priori* individuálním zhodnocení činností z hlediska důsledků na předmět ochrany přírody. Toto hodnocení reguluje § 45h a § 45i ZOPK a lze ho rozdělit do 3 následujících kroků:

---

⁹⁸ Opatření obecné povahy Správy Krkonošského národního parku č. 1/2015.

⁹⁹ Opatření obecné povahy Správy NP České Švýcarsko, č.j. SNPCS 01586/2019.

¹⁰⁰ DAMOHORSKÝ, Milan et al. Právo životního prostředí. Cit. dílo. Str. 379-380.

¹⁰¹ U evropsky významných lokalit je však obecně stanoven zákaz jejich poškozování a ničení, viz § 45c odst. 2 ZOPK.

1) předložení návrhu koncepce nebo záměru k stanovisku dle § 45i odst. 1 ZOPK, zda daný záměr nebo koncepce může „*samostatně nebo ve spojení s jinými významně ovlivnit předmět ochrany nebo celistvost evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti*“¹⁰² orgánu ochrany přírody. Zákon uvádí, že k tomuto posouzení musí být předložena „*[j]akákoliv koncepce nebo záměr, který může samostatně nebo ve spojení s jinými významně ovlivnit předmět ochrany nebo celistvost evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti*.“¹⁰³ Zde je možné si povšimnout, že zákon předpokládá, že už samotný předkladatel návrhu provede úvahu a bude schopný posoudit, zda daný návrh může mít významný vliv na předmět ochrany Natura 2000. Pokud předkladatel návrhu chybně vyhodnotí, že návrh nemůže mít významný vliv na předmět ochrany a k posouzení ho nepředloží, měl by orgán rozhodující o povolení záměru, resp. o schválení koncepce, předkladatele vyzvat, aby stanovisko podle §45i ZOPK předložil. Absence stanoviska při rozhodování o návrhu totiž způsobuje rozpor se zákonem, který by mohl být důvodem pro zrušení rozhodnutí o návrhu. K takovému závěru dochází judikatura Nejvyššího správního soudu, která uvádí, že „*absentující úvaha správního orgánu nad tím, zda záměr vyznačení turistické trasy může mít (samostatně nebo ve spojení s jinými koncepcemi nebo záměry) významný vliv na příznivý stav populace zvláště chráněného živočicha (tetřeva hlušce), nevtělená do formálního a řádně odůvodněného stanoviska, způsobuje rozpor se zákonem, pro který je důvodné zrušit rozhodnutí, jehož se toto stanovisko mělo stát podkladem*.“¹⁰⁴

Z dikce zákona lze vyvozovat, že k posouzení není třeba předkládat koncepce a záměry, u kterých je možné předem vyloučit, že na dané EVL nebo PO nemohou mít vliv. Ministerstvo životního prostředí uvádí, že koncepce nebo záměr není třeba ke stanovisku předkládat v případě, kdy „*existuje jistota, že významný vliv nebude existovat. Pokud není možné takové nebezpečí na základě známých skutečností vyloučit, musí být návrh koncepce nebo záměru předložen OOP ke stanovisku*“¹⁰⁵. Jaké konkrétní koncepce a záměry lze tímto způsobem z posuzování vyloučit však nelze vymezit obecně, ale vždy pouze se zohledněním zájmů konkrétního EVL nebo PO.¹⁰⁶

---

¹⁰² Viz § 45i odst. 1 ZOPK.

¹⁰³ Viz § 45h odst. 1 ZOPK.

¹⁰⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 2 As 49/2013-109, ze dne 18.12.2015.

¹⁰⁵ Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí, ročník 28, částka 8. Metodický pokyn Ministerstva životního prostředí ČR: „Postup posuzování vlivů koncepcí a záměrů na evropsky významné lokality a ptačí oblasti“. Str 15.

¹⁰⁶ Tamtéž.

2) vydání naturového stanoviska dle § 45i odst. 1 ZOPK orgánem ochrany přírody, zda návrh koncepce nebo záměru může „*samostatně nebo ve spojení s jinými významně ovlivnit předmět ochrany nebo celistvost evropsky významné lokality nebo ptáčích oblastí*“¹⁰⁷. Orgán ochrany přírody do 30 dnů od předložení návrhu předkladatelem vydá odůvodněné stanovisko, v němž buď rozhodne, že konkrétní návrh nemůže mít významný vliv na předmět ochrany, nebo naopak, že nelze vyloučit významný vliv na předmět ochrany. Je důležité zmínit, že orgány ochrany přírody se při vypracování stanoviska musí zabývat možnou existencí jak negativního významného vlivu, tak i pozitivního. Jak uvádí Borovičková a Roth „[i] když tento požadavek vypadá na první pohled nelogicky, praxe ochrany přírody zná mnoho případů, kdy určitá opatření plánovaná bez znalosti ekologických souvislostí či bez hlubších biologických znalostí, která na první pohled vypadají neškodně či pro přírodu a krajinu dokonce pozitivně, způsobila výrazná a často nevratná poškození biologické rozmanitosti; i proto je požadavek na odborné hodnocení koncepcí a záměrů, jejichž vliv se napohled může zdát pozitivní, na místě.“¹⁰⁸ Pokud orgán ochrany přírody stanoví, že návrh nemůže mít významný vliv na předmět ochrany, další hodnocení se již neprovádí a návrh je z hodnocení dle § 45h a § 45i ZOPK vyloučen. Avšak když orgán ochrany přírody dojde k závěru, že významný vliv nelze vyloučit, musí být koncepce nebo záměr podroben posouzení dle § 45i odst. 2 ZOPK a zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí.

3) zjišťovací řízení probíhá dle § 45i odst. 2 až 11 ZOPK a zákona o posuzování vlivů na životní prostředí. Zjišťovací řízení je velice obsáhlé téma, které by vydalo na samostatnou práci, a protože orgány ochrany přírody ve většině případů ve stanoviscích vylučují významný vliv provozování horolezectví na předmět ochrany přírody EVL a PO, případně stanovisko podle § 45i odst. 1 ZOPK vůbec nevyžadují¹⁰⁹, nebudu se této fázi hodnocení důsledků na lokality soustavy Natura 2000 dále v práci detailněji věnovat.

Výše uvedený postup je aplikací hlavních zásad a cílů vyplývajících z generální klauzule § 45g ZOPK¹¹⁰, která orgánu ochrany přírody ukládá, že rozhodnout o povoleních, souhlasech, stanoviscích a výjimkách ze zákazu, které se týkají EVL nebo

¹⁰⁷ Viz § 45i odst. 1 ZOPK.

¹⁰⁸ BOROVIČKOVÁ, Hana, ROTH, Petr. § 45i [Postup hodnocení a schvalování koncepce nebo záměru]. In: MIKO, Ladislav et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Cit. dílo. Str. 223.

¹⁰⁹ K tomuto více v kapitole 4.6.

¹¹⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu, č.j. 2 As 49/2013-109, ze dne 18.12.2015.

PO může pouze pokud bude vyloučeno „závažné nebo nevratné poškození přírodních stanovišť a biotopů druhů, k jejichž ochraně je evropsky významná lokalita nebo ptací oblast určena, ani nedojde k soustavnému nebo dlouhodobému vyrušování druhů, k jejichž ochraně jsou tato území určena, pokud by takové vyrušování mohlo být významné z hlediska účelu tohoto zákona, nestanoví-li § 45i jinak.“¹¹¹

4.2 Právní úprava v národních parcích

Národní parky jsou nejpřísněji chráněnou kategorií velkoplošných zvláště chráněných území. Jsou vyhlášovány na územích, kde se nachází člověkem téměř nepozměněné nejvýznamnější národní i mezinárodní přírodní fenomény. Posláním národních parků je mimo zachování a postupné obnovy přírodních ekosystémů také umožnit využití těchto území k přírodně šetrné turistice, například právě k provozování horolezectví, které však musí být, tak jako ostatní způsoby využívání národních parků, vždy podřízeno cílům ochrany daného území.¹¹²

Národní parky se vyhláší přímo zákonem o ochraně přírody a krajiny¹¹³, z tohoto důvodu základní i bližší ochranné podmínky národních parků nalezneme právě v jeho ustanoveních. K dnešním dni byly na našem území vyhlášeny 4 národní parky, a to NP České Švýcarsko, Krkonošský národní park, NP Podyjí a NP Šumava.

4.2.1 Právní úprava provozování horolezectví v národních parcích

Základními ochrannými podmínkami národních parků v § 16 odst. 2 písm. n) ZOPK je na území národních parků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí zakázáno provozovat horolezecké sporty, a to mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody.

Tento zákaz prošel v souvislosti s novelou zákona o ochraně přírody a krajiny účinnou od 1.6.2017¹¹⁴ změnou. V předchozí právní úpravě se zákaz týkal provozování horolezectví.¹¹⁵ Podle Konečné a Hanáka tato změna proběhla z důvodu, že „s postupem doby se lezecké disciplíny rozšiřují a pojem horolezecké sporty je

---

¹¹¹ Viz § 45g ZOPK.

¹¹² Viz § 15 ZOPK.

¹¹³ Viz § 15 odst. 5 ZOPK.

¹¹⁴ Zákon č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁵ Viz § 16 odst. 1 písm. f) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění účinném před dnem nabytí účinnosti zákona č. 123/2017 Sb.

obecnější. Z lezecké disciplíny se například průběhem doby vydělila disciplína *bouldering*¹¹⁶. Právě *bouldering* a otázka, zda ho lze podřadit pod pojem horolezectví, a tedy i pod zákaz provozování horolezectví, byly mezi českou lezeckou komunitou velmi diskutovaným tématem. Změnou terminologie z pojmu horolezectví na obecnější pojem horolezecké sporty tak došlo k ujasnění, že lezecké sporty jako *bouldering*, *drytooling* nebo ledolezení jsou součástí uvedeného zákazu. Domnívám se však, že i před uvedenou novelou byl *bouldering* na území národních parků zakázanou činností, protože AOPK ČR¹¹⁷ i Český horolezecký svaz¹¹⁸ považují *bouldering* za jednu z disciplín horolezectví, a tedy za jeho neoddelitelnou součást.

Výše uvedená novela také odstranila z úpravy národních parků institut souhlasu s vyhrazením místa, který se týkal některých činností, mimo jiné právě provozování horolezectví v národních parcích, a nahradila ho institutem vyhrazení míst a tras. Do účinnosti této novely bylo provozování horolezectví v národních parcích zakázáno mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody¹¹⁹. Institut vyhrazení míst a tras zákon používal již dříve, např. v rámci ustanovení zákazu táboření a rozdělávání ohňů na území národních parků¹²⁰ či zákazu provozování horolezectví v národních přírodních rezervacích¹²¹. Novelizací však vyhrazení míst a tras získalo jasnější formu, a to ustanovením § 43 odst. 3 ZOPK. Odlišnostem mezi jednotlivými instituty souhlasu s vyhrazením místa a vyhrazení míst a tras se dále věnuji v kapitole 4.7.

V současné době lze horolezectví mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí provozovat za určitých podmínek pouze ve dvou ze čtyř národních parků, a to v NP České Švýcarsko a Krkonošském národním parku. Provozovat horolezectví zde je možné na základě vyhrazení míst v návštěvních řádech těchto národních parků. Tomu však bude již nejdéle do 31.5.2020, kdy dojde ze zákona k zneplatnění stávajících návštěvních řádů národních parků. Novela zákona o ochraně přírody a krajiny účinná od 1.6.2017 totiž přinesla také změnu charakteru návštěvních řádů národních parků. Ty již nebudou nadále právně závazné, ale budou plnit pouze informativní funkci pro veřejnost tím, že v nich budou zveřejněny „*podmínky omezení a výčet turistických*

---

¹¹⁶ KONEČNÁ, Michaela, HANÁK, Jakub. § 16 [Základní ochranné podmínky národních parků]. In: VOMÁČKA, Vojtěch et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Cit. dílo. Str. 186.

¹¹⁷ AOPK ČR. Metodický list: Usměrnování vybraných sportovních a rekreačních aktivit v ZCHÚ. Číslo 16.2., č.j. 12320/ŘED/15, 2015, str. 10.

¹¹⁸ Sportovní lezení a *bouldering*. In: *Český horolezecký svaz* [online]. Praha: VIZUS, 2019 [cit. 21.11.2019]. Dostupné z: <https://www.horosvaz.cz/alpinismus/sportovni-lezeni-a-bouldering/>

¹¹⁹ Oproti aktuálnímu znění „mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody“.

¹²⁰ Viz § 16 odst. 1 písm. c), zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění účinném před dnem nabytí účinnosti zákona č. 123/2017 Sb.

¹²¹ Viz § 29 písm. f) ZOPK.

*a rekreačních činností, které jsou na území národního parku zakázány nebo omezeny právními předpisy, opatřeními obecné povahy nebo rozhodnutími vydanými podle tohoto zákona nebo podle jiných právních předpisů*¹²². Tato změna reaguje dle důvodové zprávy¹²³ na požadavky praxe a návštěvníků národních parků, kteří tak získají ucelený přehled o všech svých právech a povinnostech vyplývajících ze zákona, opatření obecné povahy a správních aktů z jednoho dokumentu. ZOPK návštěvní řády vydané podle předcházející úpravy ponechává v platnosti, nejdéle však po dobu 3 let ode dne nabytí účinnosti této novely, tedy do již zmíněného 31.5.2020.¹²⁴

Provozovat horolezectví na území národních parků bude po výše uvedené změně režimu návštěvních řádů možné již pouze na základě vyhrazení místa nebo udělení výjimky ze zákazu příslušným orgánem ochrany přírody, kterým je správa národního parku.¹²⁵ Podmínky vyplývající z vyhrazení místa nebo udělené výjimky musí správa národního parku zveřejnit v návštěvním řádu v elektronické podobě na svých internetových stránkách.¹²⁶

4.2.1.1 Národní park České Švýcarsko

Na území NP České Švýcarsko lze horolezectví provozovat na skalních útvarech vyhrazených (institutem vyhrazení místa) návštěvním řádem NP České Švýcarsko¹²⁷ v příloze č. 2. Návštěvní řád uvádí, že na těchto skalních útvarech lze horolezectví provozovat pouze na výstupových cestách dokončených před 1.1.2000. Seznam těchto výstupových cest však není součástí návštěvního řádu ani není jinak veřejně přístupný. Z tohoto důvodu nepovažuji uvedené omezení za právně závazné.

Návštěvní řád NP České Švýcarsko dále stanovuje v souladu s § 19 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny ve znění účinném před dnem nabytí účinnosti zákona č. 123/2017 Sb. podmínky provozování horolezectví, a to konkrétně v čl. 6 a příloze č. 2. Většina skalních útvarů je pro provozování horolezectví vyhrazena pouze v období 1.7. – 28.2. Časové omezení je u regulace provozování horolezectví velice časté, a to z toho důvodu, že na jaře probíhá hnízdění ptáků, které by horolezci mohli svoji

¹²² Viz § 19 odst. 1 ZOPK.

¹²³ Důvodová zpráva In: VLÁDA. Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2017. Sněmovní tisk 501/0, 7. volební období. str. 61.

¹²⁴ Viz Bod 9., přechodných ustanovení ZOPK, zavedených Čl. II zákona č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁵ Viz § 78 odst. 2 a 3 ZOPK.

¹²⁶ Viz § 19 ZOPK.

¹²⁷ Vyhláška Správy NP České Švýcarsko č. 1/2001.

činností rušit, jak udává sama Správa NP České Švýcarsko pro oblast přilehlou k národnímu parku, Národní přírodní rezervaci Kaňon Labe.¹²⁸ Návštěvní řád dále zmiňuje, že horolezectví se provozuje na vlastní nebezpečí a že některé horolezecké objekty mohou být dočasně uzavřeny dle § 64 ZOPK. Zde se jedná pouze o konstatování skutečností, které již vyplývají ze zákona a jejichž účelem je hlavně informování a upozornění návštěvníků národního parku.

Další podmínky, které vyplývají z ustanovení návštěvního řádu, považuji za nevymahatelné, protože odporují základním právním principům a zásadám.

Na prvním místě se jedná o omezení vyhrazení míst k provozování horolezectví pouze na členy Českého horolezeckého svazu a členských organizací Mezinárodní horolezecké federace a adepty horolezeckého sportu, resp. zákaz provozování horolezectví ve vyhrazených místech jinými osobami. Takovýto zákaz nemá, a ani v době vydání návštěvního řádu neměl oporu v zákoně. V takovémto případě se tedy jedná o stanovení zákazu, resp. povinnosti, nad rámec zákona, což je v rozporu s Listinou základních práv a svobod, která stanovuje, že „[p]ovinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích“¹²⁹. Návštěvní řád je podzákonný právní předpis, ve kterém mohou být povinnosti uložené zákonem detailněji rozvedeny, avšak nemohou jím být ukládány povinnost nové.¹³⁰ Nevymahatelnosti tohoto ustanovení si je vědoma dokonce i sama správa národního parku, která v praxi legitimování horolezců nevyžaduje.¹³¹ Dalším nevymahatelným ustanovením je povinnost horolezců bezodkladně hlásit zahnízdění ptáků na vyhrazených lezeckých objektech. Obdobně jako v případě výše zmíněného zákazu tato povinnost nemá oporu v zákonné úpravě. Uvedené ustanovení lze tak pouze brát jako morální apel na horolezce. Diskutabilní je též vymahatelnost ustanovení návštěvního řádu, dle kterého je tvorba prvovýstupů možná pouze na základě povolení Správy NP České Švýcarsko. Správa národního parku si tímto ustanovením sama sobě udělila pravomoc a působnost při vydávání jakýchsi povolení, čímž rozšířila svá oprávnění přenesená na ní v § 78 ZOPK. Správa národního parku tímto postupovala mimo své kompetence uložené jí zákonem. Dle mého názoru však lze uvedené ustanovení také chápat jako

---

¹²⁸ Opatření obecné povahy Správy NP České Švýcarsko, č.j. SNPCS 07566/2017.

¹²⁹ Viz čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod.

¹³⁰ WAGNEROVÁ, Eliška. Čl. 4 Limity omezování základních práv. In: WAGNEROVÁ, Eliška et al. Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2012. Str. 126.

¹³¹ VALENTOVÁ, Božena. Vydání s orgány ochrany přírody [přednáška]. Praha, Český horolezecký svaz, 14.4.2011. In: *HORYINFO.CZ* [online] [vid. 2019-04-01]. Záznam dostupný z: <https://www.horyinfo.cz/view.php?cislocianku=2011040022&%20;nazevclanku=seminar-o-horolezectvi-a-ochrane-prirody>

omezení provozování horolezectví na vyhrazených místech v souladu s § 19 zákona o ochraně přírody a krajiny ve znění účinném před dnem nabytí účinnosti zákona č. 123/2017 Sb. s tím, že pro případ prvovýstupu musí být prvovýstupci udělena samostatná výjimka ze zákazu provozování horolezectví Správou NP České Švýcarsko. Zákaz provádění prvovýstupů je dále také možné vyvozovat z bližších ochranných podmínek NP České Švýcarsko, jak dále uvádím v této kapitole.

Podrobnější podmínky provozování horolezectví měla Správa NP České Švýcarsko v úmyslu stanovit nepřímo, a to odkazem na Pravidla sportovního lezení na pískovcových skalách v Čechách vydaná Český horolezeckým svazem. Tato pravidla jsou vnitřním předpisem Českého horolezeckého svazu a povinni se jimi řídit jsou pouze členové spolku dle stanov.¹³² Návštěvní řád jako podzákoný předpis tedy odkazuje na normu, která není obecně závazná. Takovýto způsob stanovení podmínek určité činnosti je možný, což potvrzuje i judikatura Ústavního soudu, konkrétně pro případy odkazu na obecně nezávazné technické normy. Ty se tak stávají ve vztahu k plnění požadavků příslušného předpisu, který na ně odkazuje, závaznými.¹³³ Domnívám se však, že odkaz na pravidla, tak jak je uveden v návštěvním řádu, by neobstál. Pravidla totiž nemusí být a ani nejsou veřejně dostupná. Český horolezecký svaz na svých webových stránkách zveřejňuje pouze aktuálně platná pravidla.¹³⁴ Návštěvní řád ale odkazuje na pravidla účinná od 1.7.1998, která již nejsou v rámci svazu v platnosti. Horolezci se tedy nemohou s uvedenými pravidly jednoduše seznámit. Jak uvádí Rychetský, „[i]dea právního státu vylučuje, aby se tvorba, ale též platnost a působení práva odehrávaly skrytě“¹³⁵, z tohoto důvodu považuji uvedené ustanovení za nevymahatelné. Vhodnějším řešením by bylo, aby Správa NP České Švýcarsko v souladu s aktuální právní úpravou konkrétní podmínky stanovila přímo v rozhodnutí či opatření obecné povahy, kterými se vyhrazují místa k provozování horolezeckých sportů či uděluje výjimka ze zákazu provozování této činnosti. Pokud by Správa NP České Švýcarsko chtěla zachovat odkaz na uvedená pravidla, bylo by vhodné pravidla k rozhodnutí nebo opatření obecné povahy přiložit, nebo uvést, kde se s nimi horolezci mohou seznámit.

---

¹³² Viz čl. 5 odst. 5 písm. a) stanov Českého horolezeckého svazu.

¹³³ Nález Ústavního soudu České republiky, Pl. ÚS 40/08.

¹³⁴ Pravidla lezení. In: *Český horolezecký svaz* [online]. Praha: VIZUS, 2019 [cit. 2.4.2019]. Dostupné z: <https://www.horosvaz.cz/pravidla-lezeni/>

¹³⁵ RYCHETSKÝ, Pavel et al. Ústava České republiky: Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Str. 509.

Pro provozování horolezectví na území NP České Švýcarsko jsou také podstatné jeho bližší ochranné podmínky. Na území NP České Švýcarsko je zakázáno „zasahovat do přirozeného vývoje skalních útvarů z jiných důvodů, než je bezprostřední ohrožení lidského života či zdraví nebo bezprostředně hrozící škoda na majetku značného rozsahu“¹³⁶. Za zásah do přirozeného vývoje se považuje například umělé ulamování skály¹³⁷ nebo osazování skály fixními jistícími prostředky¹³⁸; dále bych sem zařadila provozování drytoolingu nebo používání nešetrných dočasných jistících prostředků, např. vklíněnců. Uvedený zákaz lze prolomit povolením výjimky ze zákazu,¹³⁹ k čemuž v praxi dochází z důvodu provedení prvovýstupů a umožnění osazení skály fixními jistícími prostředky¹⁴⁰. Správa NP České Švýcarsko udělování těchto výjimek konzultuje s Českým horolezeckým svazem, který má shromažďovat žádosti od jednotlivých lezců, a následně podávat žádost o udělení výjimky ze zákazu hromadně svým jménem.¹⁴¹

4.2.1.2 Krkonošský národní park

V Krkonošském národním parku lze horolezectví provozovat pouze na čtyřech skalních útvarech, které jsou vyhrazeny v návštěvním řádu Krkonošského národního parku.¹⁴² Podmínky provozování horolezectví stanovuje návštěvní řád v souladu s § 19 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny ve znění účinném před dnem nabytí účinnosti zákona č. 123/2017 Sb., a to velice stručně. Povoleno je lezení pouze za denního světla, od východu do západu slunce. Dále je povinnost při provozování horolezectví maximálně šetřit a chránit skály i jejich blízké okolí. Z toho lze vyvodit, že jsou vyloučeny činnosti s určitou mírou škodlivosti, např. lezení za pomoci maček, cepínů, používání ke skále nešetrných dočasných jistících prostředků, či provozování drytoolingu.

V Krkonošském národním parku je také možno provozovat ledolezení, tedy lezení na vodním ledu. Správa národního parku k tomuto vyhrazuje skalní útvar

¹³⁶ Viz § 16a odst. 1 písm. a) ZOPK.

¹³⁷ KONEČNÁ, Michaela. § 16a [Bližší ochranné podmínky Národního parku České Švýcarsko]. In: VOMÁČKA, Vojtěch et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Cit. dílo. Str. 192.

¹³⁸ Srov. část I. odst. 2 Zápisu z jednání mezi Českým horolezeckým svazem a Správou Národního parku České Švýcarsko ze dne 13.3.2013. Dostupné také z: <https://www.horosvaz.cz/res/archive/060/010824.pdf>

¹³⁹ Viz § 43 odst. 1 ZOPK.

¹⁴⁰ Rozhodnutí Správy NP České Švýcarsko, č.j. SNPCS 03444/2018, ze dne 12.6.2018.

¹⁴¹ Viz čl. I. odst. 3 a 4 Zápisu z jednání mezi Českým horolezeckým svazem a Správou Národního parku České Švýcarsko ze dne 13.3.2013. Dostupné na <https://www.horosvaz.cz/res/archive/060/010824.pdf>

¹⁴² Čl. 5 odst. 1 opatření obecné povahy Správy Krkonošského národního parku č. 2/2010 ve znění pozdějších předpisů.

v lokalitě Labský důl, který v zimních měsících pokrývá ledopád. Provozování ledolezení zajišťuje přímo Správa Krkonošského národního parku, jakožto správce daného pozemku, který je ve vlastnictví státu. Přestože se na území Krkonošského národního parku nachází více ledopádů, správa národního parku umožňuje horolezectví pouze na jednom z nich, a to s ohledem na snadný přístup k ledopádu a nejmenší riziko pro ochranu přírody. I přesto jsou Labský důl a jeho okolí z hlediska ochrany přírody velice důležité. Hnízdí zde kriticky ohrožený sokol stěhovavý a zimuje silně ohrožený tetřev obecný, správa národního parku provozování ledolezení proto přísně podmínila. Například provozovat ledolezení může denně pouze 16 osob, které se musí předem registrovat na webových stránkách a následně si osobně vyzvednout písemné oprávnění. Zohledňuje se také kvalita ledu a množství sněhu.¹⁴³

4.2.2 Právní úprava pohybu v národních parcích

Na území národních parků není pohyb výslovně omezen s výjimkou pohybu v tzv. klidových územích. Klidová území jsou prostředkem ochrany území národních parků a jsou stanovena právě za účelem omezení pohybu, a to „z důvodu umožnění nerušeného vývoje ekosystémů nebo jejich složek, které jsou citlivé na nadměrný pohyb osob a zranitelné vlivem rušivých vlivů s ním spojených.“¹⁴⁴ Klidová území jsou v terénu označena pruhovým značením nebo tabulí s textem „klidová území národního parku“ s informacemi o podmínkách pohybu v tomto území.¹⁴⁵

Zákon stanovuje v klidových územích zákaz pohybovat se mimo cesty nebo trasy vyhrazené orgánem ochrany přírody.¹⁴⁶ Cesty a trasy vyhrazuje příslušný orgán ochrany přírody, správa národního parku.¹⁴⁷ Ta může stanovit také způsob, čas i rozsah pohybu na vyhrazených cestách. Uvedený zákaz pohybu se nevztahuje na všechny osoby. Zákonnou výjimku mají např. vlastníci a nájemci pozemků a někteří pracovníci orgánů veřejné moci.¹⁴⁸ Z uvedeného zákazu lze také, stejně jako ze základních ochranných podmínek národních parků, povolit výjimku ze zákazu.¹⁴⁹ Vyhrazené cesty a trasy jsou v terénu označeny obvykle pruhovým značením Klubu českých turistů nebo

---

¹⁴³ Rozhodnutí Správy Krkonošského národního parku, č.j. KRNAP 06930/2014, ze dne 6.10.2014.

¹⁴⁴ Viz § 17 odst. 1 ZOPK.

¹⁴⁵ Viz § 16 odst. 1 a odst. 6 vyhlášky č. 45/2018 Sb., o plánech péče, zásadách péče a podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území.

¹⁴⁶ Viz § 17 odst. 2 ZOPK.

¹⁴⁷ Viz § 78 odst. 3 písm. i) ZOPK.

¹⁴⁸ Viz § 17 odst. 2 ZOPK.

¹⁴⁹ Viz § 43 odst. 1 ZOPK.

specifickým značením národního parku. V Krkonošském národním parku jsou tak cesty vyznačeny také dřevěnými směrůvkami s logem.¹⁵⁰ Na území NP České Švýcarsko jsou speciálně značeny přístupové cesty k horolezeckým útvarům, a to černým křížem uprostřed bílého kruhu pro zakázanou cestu a černým trojúhelníkem v bílém kruhu udávající směr přístupové cesty.¹⁵¹

Právní úprava klidových území je součástí kompletní změny zonace národních parků, kterou přinesla novela zákona o ochraně přírody a krajiny účinná od 1.6.2017. Klidová území zatím nebyla v národních parcích s výjimkou Národního parku Podyjí¹⁵² podle nové právní úpravy vymezena. Zákon však stanovuje, že řízení o vymezení klidových území a zón podle nové úpravy musí být zahájena nejpozději do dvou let od účinnosti novely, tedy do 1.6.2019.¹⁵³ Například na území Krkonošského národního parku se vyhlášení nové zonace odhaduje na začátek roku 2020.¹⁵⁴

Klidová území stanovuje Ministerstvo životního prostředí¹⁵⁵ po dohodě s radou národního parku opatřením obecné povahy.¹⁵⁶ Do doby, než budou klidová území Ministerstvem životního prostředí vyhlášena poprvé, se za klidová území považují dřívější I. zóny národních parků.¹⁵⁷ Stejně tak jsou k pohybu v klidových územích prozatím vyhrazeny stejné cesty, které již byly vyznačeny v souladu s dřívější právní úpravou I. zón národních parků.¹⁵⁸ Na území I. zón národních parků se totiž co do pohybu osob aplikoval obdobný režim jako v klidových územích, konkrétně bylo zakázáno vstupovat mimo cesty vyznačené se souhlasem orgánu ochrany přírody.¹⁵⁹

Účelem klidových území není nahrazení ochrany, kterou poskytují zóny národních parků. Klidová území se naopak budou překrývat s jednotlivými zónami národních parků s ohledem na skutečnost, zda dané území vyžaduje omezení pohybu za účelem ochrany přírody. Dá se předpokládat, že díky tomu budou zpřístupněny některé

---

¹⁵⁰ Viz čl. 2 odst. 2 opatření obecné povahy Správy Krkonošského národního parku č. 2/2010 ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵¹ Příloha č. 1, písm. a) vyhlášky Správy NP České Švýcarsko č. 1/2001.

¹⁵² Vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 259/2019 Sb., o vymezení zón ochrany přírody Národního parku Podyjí.

¹⁵³ Viz bod 6., přechodných ustanovení ZOPK, zavedených Čl. II zákona č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁴ Krkonošský národní park se zřejmě rozdělí na čtyři zóny. Ta nejvíce chráněná zabere 20 procent. In: ČT24 [online]. Česká televize, 3.6.2019 [cit. 23.11.2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2832077-krkonossky-narodni-park-se-zrejme-rozdeli-na-ctyri-zony-ta-nejvice-chranena-zabere-20>

¹⁵⁵ Viz § 17 odst. 3 ZOPK.

¹⁵⁶ Viz § 20 odst. 3 ZOPK.

¹⁵⁷ Viz bod 6., přechodných ustanovení ZOPK, zavedených Čl. II zákona č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁸ Viz bod 7., přechodných ustanovení ZOPK, zavedených Čl. II zákona č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁹ Viz § 16 odst. 2 písm. b) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění účinném před dnem nabytí účinnosti zákona č. 123/2017 Sb.

oblasti, do kterých nebyl dlouhou dobu vstup možný, protože se nacházely na území I. zón národních parků. Naopak území, v kterých dříve nebyl pohyb omezen, mohou být za účelem ochrany zranitelných složek životního prostředí stanovena za klidová území.¹⁶⁰

4.3 Právní úprava v národních přírodních rezervacích

Národní přírodní rezervace zákon definuje jako menší území s mimořádnými přírodními hodnotami významnými v mezinárodním nebo v národním měřítku, která jsou orgánem ochrany přírody za národní přírodní rezervaci vyhlášena.¹⁶¹ Zákon stanovuje, že „[v]yužívání národní přírodní rezervace je možné jen v případě, že se jím uchová či zlepši dosavadní stav přírodního prostředí.“¹⁶²

4.3.1 Právní úprava provozování horolezectví v národních přírodních rezervacích

Základní ochranné podmínky národních přírodních rezervací zakazují provozování horolezectví mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody.¹⁶³ Oproti již zmíněné novelizované úpravě národních parků zákon v tomto případě stále používá termín horolezectví, nikoli horolezecké sporty. Dle mého názoru se však nejedná o úmysl zákonodárce diferencovat provozování této činnosti mezi těmito dvěma kategoriemi zvláště chráněných území, ale spíše o opomenutí způsobené novelizací pouze ustanovení o národních parcích. Uvedený zákaz může být prolomen stejně jako v případě obdobného zákazu u národních parků výjimkou ze zákazu nebo vyhrazením místa. V praxi jsou k povolování činnosti využívány oba uvedené instituty.

Na území NPR Vývěry Punkvy, NPR Býčí skála¹⁶⁴, NPR Kaňon Labe¹⁶⁵, NPR Adršpašsko-teplické skály¹⁶⁶ a NPR Broumovské stěny¹⁶⁷ může na vymezených skalních útvarech a za stanovených podmínek provozovat horolezectví každý, a to na

---

¹⁶⁰ Důvodová zpráva In: VLÁDA. Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2017. Sněmovní tisk 501/0, 7. volební období. str. 55.

¹⁶¹ Viz § 28 odst. 1 ZOPK.

¹⁶² Viz § 28 odst. 2 ZOPK.

¹⁶³ Viz § 29 písm. f) ZOPK.

¹⁶⁴ Opatření obecné povahy Správy CHKO Moravský kras, č. SR/0056/JM/2015-12.

¹⁶⁵ Opatření obecné povahy Správy NP České Švýcarsko, č.j. SNPCS 07566/2017.

¹⁶⁶ Opatření obecné povahy CHKO Broumovsko č. 1/2018.

¹⁶⁷ Opatření obecné povahy CHKO Broumovsko č. 3/2018.

základě platných výjimek ze zákazu a vyhrazení míst, které byly vydány ve formě opatření obecné povahy. Pro některé další národní přírodní rezervace jsou výjimky ze zákazu vydány formou rozhodnutí, na jejichž základě mohou horolezectví v daných lokalitách provozovat jmenovití adresáti těchto rozhodnutí. Jedná se například o NPR Zlatník¹⁶⁸ a NPR Pulčín - Hradisko¹⁶⁹. Dá se předpokládat, že skalních útvarů na území národních přírodních rezervací, na kterých může horolezectví provozovat každý, bude postupně přibývat. Důvodem je, že zákon umožňuje udělení výjimky ze zákazu směřovat vůči neurčitému okruhu adresátů, a to na základě ustanovení § 43 odst. 2 ZOPK, které od 1.6.2017 zní: „*Orgán ochrany přírody může výjimku podle odstavce 1 [který upravuje mimo jiné výjimky ze zákazu v národních přírodních rezervacích], která se týká blíže neurčeného okruhu osob, povolit též opatřením obecné povahy.*“ Tohoto ustanovení využil již orgán ochrany přírody při udělení výjimky pro oblast NPR Kaňon Labe. Přestože řízení předcházelo podání žádosti ze strany konkrétní osoby, orgán ochrany přírody dospěl k závěru, že předmět řízení se týká blíže neurčeného okruhu osob, a z toho důvodu udělil výjimku ze zákazu provozování horolezectví opatřením obecné povahy.¹⁷⁰ Před touto novelou mohla být výjimka ze zákazu udělena pouze ve formě rozhodnutí jmenovitě určené osobě.

Podmínky provozování horolezectví jsou specifikovány v jednotlivých rozhodnutích a opatřeních obecné povahy. Jedná se především o zákazy činností, které poškozují skalní povrch, např. nevhodná manipulace s lanem, vysekávání chytů, používání cepínů nebo používání dočasných jisticích prostředků jako jsou vklíněnce či friendly. Dále se objevuje zákaz používání magnézia a zákaz zasahovat do přirozeného vývoje v okolí skal odstraňováním dřevin nebo zeminy. V rozhodnutích a opatřeních obecné povahy se lze také setkat s omezením provádění prvovýstupů, a to tak, že je prvovýstup podmíněn oznámením orgánu ochrany přírody¹⁷¹ nebo se vyčleňuje k vlastnímu projednání.¹⁷² Některým z těchto podmínek se blíže věnuji v kapitole 5.3.

4.3.2 Právní úprava pohybu v národních přírodních rezervacích

Na celém území národních přírodních rezervací je pohyb omezen na základě základních ochranných podmínek, a to zákazem „*vstupovat a vjíždět mimo cesty*“

¹⁶⁸ Rozhodnutí Správy CHKO České středohoří, č.j. SR/1198/UL/2017-3, ze dne 21.4.2017.

¹⁶⁹ Rozhodnutí Správy CHKO Beskydy, č.j. SR/0108/BE/2017-2, ze dne 19.12.2017.

¹⁷⁰ Opatření obecné povahy Správy NP České Švýcarsko, č.j. SNPCS 07566/2017.

¹⁷¹ Opatření obecné povahy Správy CHKO Pálava č. 6/2019.

¹⁷² Opatření obecné povahy CHKO Broumovsko č. 2/2019.

vyznačené se souhlasem orgánu ochrany přírody¹⁷³. Za vyznačené cesty se považují cesty značené turistickým značením Klubu českých turistů nebo značením naučných stezek.¹⁷⁴ Některé přístupové cesty přímo ke skalám jsou již označeny Českým horolezeckým svazem na základě souhlasů mu udělených, což konstatovala například Správa CHKO Moravský kras při vyhrazení míst k provozování horolezectví v NPR Vývěry Punkvy a NPR Býčí skála tím, že „[v] podnětu je zmiňováno i vyznačení přístupových cest ke skalám, které však již jsou fakticky vyznačeny a reálně existují na základě předchozích povolení.“¹⁷⁵

Pro umožnění přístupu ke skalním útvarům, kam v současnosti nevedou značené cesty, se mohou horolezci obrátit na orgán ochrany přírody s žádostí o udělení souhlasu k vyznačení takových přístupových cest nebo výjimky ze zákazu¹⁷⁶ vstupovat mimo vyznačené cesty. Některé orgány ochrany přírody formulují určení cesty velmi obecně. Správa NP České Švýcarsko pro území NPR Kaňon Labe v udělené výjimce stanovila, že „[t]am, kde není cesta vyznačena, budou [horolezci] volit takový přístup ke skále, aby nedocházelo k poškození půdního krytu a erozi.“¹⁷⁷ Naopak výjimka ze zákazu udělená Správou CHKO České středohoří pro žadatele na území NPR Bořeň vyjmenovává konkrétní přístupové cesty k jednotlivým skalním útvarům.¹⁷⁸

4.4 Právní úprava v ostatních zvláště chráněných územích

Tato kapitola se věnuje dalším zvláště chráněným územím, kterými jsou chráněné krajinné oblasti, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky, jejichž právní úprava provozování horolezectví a pohybu je značně podobná.

4.4.1 Právní úprava provozování horolezectví v ostatních zvláště chráněných územích

U těchto zvláště chráněných území není provozování horolezectví zakázáno základními ochrannými podmínkami, jak je tomu u národních parků a národních

---

¹⁷³ Viz § 29 písm. d) ZOPK.

¹⁷⁴ STLOUKAL, Petr. § 16. In: MIKO, Ladislav et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Cit. dílo. Str. 147.

¹⁷⁵ Opatření obecné povahy Správy CHKO Moravský kras č. SR/0056/JM/2015-12.

¹⁷⁶ Viz § 43 odst. 1 ZOPK.

¹⁷⁷ Opatření obecné povahy Správy NP České Švýcarsko, č.j. SNPCS 07566/2017.

¹⁷⁸ Rozhodnutí Správa CHKO České středohoří, č.j. SR/1429/CS/2015-3, ze dne 23.10.2015.

přírodních rezervací. Provozování horolezectví je však často regulováno bližšími ochrannými podmínkami jednotlivých zvláště chráněných území.

Horolezectví a činnosti s ním související, jako osazování skal fixními jisticími prostředky, se mohou také dostat do konfliktu s dalšími základními ochrannými podmínkami, a to konkrétně u národních přírodních památek a přírodních památek se zákazem měnit či poškozovat zvláště chráněné území.¹⁷⁹ V praxi orgány ochrany přírody k posuzování horolezectví podle tohoto ustanovení přistupují až v případech, kdy horolezectví v dané oblasti není regulováno jiným způsobem, tedy bližšími ochrannými podmínkami nebo v rámci velkoplošného zvláště chráněného území, na jehož území dané národní přírodní památky a přírodní památky případně leží. Výjimky z uvedeného zákazu pro účely provozování horolezectví byly uděleny například pro PP Branické skály¹⁸⁰ a NPP Rudické propadání¹⁸¹. Pro území chráněných krajinných oblastí je dále stanovena obecná povinnost, že rekreační využití je přípustné, pouze pokud jím nedochází k poškozování přírodních hodnot dané chráněné krajinné oblasti.¹⁸²

Bližší ochranné podmínky se s horolezectvím vypořádávají nejčastěji následujícími čtyřmi způsoby:

1) Podmiňují souhlasem orgánu ochrany přírody provozování horolezectví (CHKO Český ráj¹⁸³, PR Údolí Jizery¹⁸⁴).

2) Podmiňují souhlasem orgánu ochrany přírody provádění značení horolezeckých terénů, údržbu trvalých jisticích prostředků a dalších horolezeckých zařízení a provádění horolezectví mimo takto označené horolezecké terény (CHKO Brdy¹⁸⁵, NPP Polické stěny¹⁸⁶). Souhlas je tradičně udělován Českému horolezeckému svazu¹⁸⁷, který provádí značení a údržbu. Na cestách značených v souladu s tímto souhlasem mohou poté horolezectví provozovat všichni.

---

¹⁷⁹ Porovnej § 35 odst. 2 ZOPK a § 36 odst. 2 ZOPK.

¹⁸⁰ Rozhodnutí Magistrátu hlavního města Prahy, odbor ochrany přírody, sp. zn. S-MHMP-0323857/2010/OOP-V-259/R-74/Kaf, ze dne 3.8.2010.

¹⁸¹ Rozhodnutí Správy CHKO Moravský kras, č.j. SR/0056/JM/2015-5, ze dne 23.9.2015.

¹⁸² Viz § 25 odst. 2 alinea 2 ZOPK.

¹⁸³ Viz § 5 odst. 1 písm. f) nařízení vlády č. 508/2002 Sb. kterým se vyhláší CHKO Český ráj.

¹⁸⁴ Viz čl. 3 odst. 4 nařízení Libereckého kraje č. 2/2013, o zřízení PR Údolí Jizery a jejího ochranného pásma.

¹⁸⁵ Viz § 5 odst. 1 písm. i) a j) nařízení vlády č. 292/2015 Sb., o CHKO Brdy.

¹⁸⁶ Viz § 3 písm. d) a e) vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 260/2009 Sb., o vyhlášení NPP Polické stěny a stanovení jejich bližších ochranných podmínek, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁷ Rozhodnutí uveřejněná ČHS na jejich webových stránkách <https://www.horosvaz.cz/ochrana-prirody/povoleni-lezeni/> [viz 13.4.2019], např. pro oblast přírodní památky a přírodní rezervace na území CHKO Žďárské vrchy, konkrétně PP Devět skal (rozhodnutí Správy CHKO Žďárské vrchy, SR/0069/ZV/2016-4, ze dne 31.10.2016), PP Tisůvka (rozhodnutí Správy CHKO Žďárské vrchy, č.j. SR/0092/ZV/2018-4, ze dne 17.9.2018), a další.

3) Podmiňují souhlasem orgánu ochrany přírody jakékoliv zásahy, které mohou poškozovat nebo ničit zvláště chráněné území (PR Divoká Šárka¹⁸⁸).

4) Bližší ochranné podmínky horolezectví výslovně nijak neomezují (CHKO Labské pískovce¹⁸⁹, CHKO Křivoklátsko¹⁹⁰). V takových případech je horolezectví na těchto územích dovoleno, způsob jeho provozování však musí být v souladu s ostatními ochrannými podmínkami daného zvláště chráněného území. Jak výše uvádím, pro národní přírodní památky a přírodní památky je nutné posoudit, zda provozování horolezectví na těchto územích není v rozporu s jejich základními ochrannými podmínkami nebo obecnou právní úpravou ochrany přírody a krajiny.

Souhlasy k činnostem z bližších ochranných podmínek se vydávají ve formě rozhodnutí nebo opatření obecné povahy, pokud je okruh adresátů neurčitý.¹⁹¹ Opatření obecné povahy bylo vydáno například pro oblast PP Tiské stěny nacházející se v CHKO Labské pískovce, kde orgán ochrany přírody konstatoval, že „[s] *ohledem na fakt, že předmět řízení se týká blíže neurčeného okruhu osob, vydává Správa NP předchozí souhlas opatřením obecné povahy v souladu s § 44b zákona a způsobem stanoveným § 171 a následujícími správního řádu.*“¹⁹² Ve věci udělení souhlasu pro provozování horolezectví pro PR Údolí Jizery však naopak Krajský úřad Libereckého kraje uvedl, že „*o udělení neomezené možnosti horolezecké činnosti v předmětné oblasti není uvažováno, neboť nelze vyloučit možný negativní vliv činnosti*“¹⁹³ a vydal pouze souhlas ve formě rozhodnutí pro žadatele, Český horolezecký svaz. Vydávat souhlasy k činnostem vymezeným v bližších ochranných podmínkách formou opatření obecné povahy zákon umožňuje nově až od novely zákona o ochraně přírody a krajiny zákonem č. 123/2017 Sb. Orgány ochrany přírody budou tohoto institutu využívat, a proto se dá v následujících letech předpokládat rozšíření počtu skalních útvarů na území uvedených kategorií zvláště chráněných územích, na nichž budou moci horolezectví provozovat všichni.

Podmínky provozování horolezectví jsou opět specifikovány v jednotlivých rozhodnutích a opatřeních obecné povahy. Pro srovnání viz podmínky u národních přírodních rezervací. Některým z těchto podmínek se blíže věnuji v kapitole 5.3.

---

¹⁸⁸ Vyhláška Národního výboru hl. města Prahy č. 12/1964 Sb. nařízení, vyhlášek a instrukcí Národního výboru hl. města Prahy, o vyhlášení chráněného přírodního výtvaru „Divoká Šárka“.

¹⁸⁹ Výnos Ministerstva kultury ČSR, č.j. 4948/72-II/2, o zřízení CHKO Labské pískovce.

¹⁹⁰ Výnos Ministerstva kultury ČSR, č.j. 21 972/78, o zřízení CHKO Křivoklátsko.

¹⁹¹ Viz § 44b ZOPK.

¹⁹² Opatření obecné povahy Správy NP České Švýcarsko, č.j. SNPCS 01435/2018.

¹⁹³ Rozhodnutí Krajského úřadu Libereckého kraje, sp. zn. KULK 88686/2018, OŽPZ 913/2018, ze dne 12.11.2018.

4.4.2 Právní úprava pohybu v ostatních zvláště chráněných územích

Základní ochranné podmínky těchto zvláště chráněných území neomezují ani nezakazují žádnou z forem pohybu. Výjimkou je pouze zákaz vjezdu a setrvání motorových vozidel a obytných přívěsů mimo silnice a místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody na území chráněných krajinných oblastí.¹⁹⁴

Případná omezení pohybu musíme hledat v bližších ochranných podmínkách jednotlivých zvláště chráněných území. Omezení pohybu však nejsou tak častá. Najdeme je například v bližších ochranných podmínkách horolezeckých lokalit NPP Kotýz¹⁹⁵ (pohyb pouze po značených turistických cestách) a PR Radotínské údolí (pohyb pouze po silnicích, značených cestách a lesních cestách)¹⁹⁶. Přístup k horolezeckým terénům, které se nachází mimo takovéto cesty, je možný pouze na základě udělení souhlasu orgánem ochrany přírody.¹⁹⁷

4.5 Právní úprava provozování horolezectví a pohybu v ochranných pásmech zvláště chráněných území

Ochranná pásma zvláště chráněných území jsou území, která může vyhlásit orgán, který vyhlásil zvláště chráněné území, a to za účelem vnější ochrany zvláště chráněného území před rušivými vlivy. Vyhláší se stejným způsobem a formou jako zvláště chráněná území, kterým poskytují ochranu.¹⁹⁸ Ochranné pásmo se vyhláší v blízkosti zvláště chráněných území, ale „[n]emusí vést souvisle po celém obvodu hranice zvláště chráněného území a může se skládat i z několika samostatných území. Nicméně nemělo by být vymezeno tam, kde již reálně nemůže plnit svoji zákonem stanovenou funkci.“¹⁹⁹ V případě, že se ochranné pásmo u maloplošných zvláště chráněných území nevyhlásí, je jím ze zákona území 50 metrů od hranic zvláště chráněného území, pokud není stanoveno, že se ochranné pásmo pro dané zvláště

¹⁹⁴ Viz § 26 odst. 1 písm. c) ZOPK.

¹⁹⁵ Viz čl. 3 odst. 1 vyhlášky Okresního národní výboru v Berouně, kterým se zřizuje chráněný přírodní výtvar Kotýz.

¹⁹⁶ Výnos Ministerstva kultury ČSR, č.j. 8.200/75, o zřízení státní přírodní rezervace Radotínské údolí.

¹⁹⁷ Viz § 44b ZOPK.

¹⁹⁸ Viz § 37 odst. 1 ZOPK.

¹⁹⁹ KNOTEK, Jaroslav. § 37. In: VOMÁČKA, Vojtěch et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Cit. dílo. Str. 270.

chráněné území nevyhlašuje. Ochranná pásma se mohou nacházet v okolí všech zvláště chráněných území s výjimkou chráněných krajinných oblastí.²⁰⁰

Ochranné podmínky ochranných pásem lze stejně jako u zvláště chráněných území dělit na základní, které určuje zákon, a bližší, které může určit vyhlášující orgán.²⁰¹ Základní i bližší ochranné podmínky stanovují výčet činností, ke kterým se vyžaduje souhlas orgánu ochrany přírody. Tento souhlas může být vydán orgánem ochrany přírody ve formě rozhodnutí, nebo opatření obecné povahy, pokud je okruh adresátů neurčitý.²⁰²

Provozování horolezectví a pohyb nejsou ve výčtu činností podmíněných souhlasem v základních ochranných podmínkách. Možná omezení však lze nalézt v bližších ochranných podmínkách ochranných pásem, konkrétně například u ochranného pásma NPR Jizerskohorské bučiny, v jehož rámci je vyžadován souhlas orgánu ochrany přírody k provozování horolezectví.²⁰³

4.6 Vliv provozování horolezectví na území v rámci soustavy Natura 2000

Některé z významných horolezeckých oblastí, např. Adršpašsko-teplické skály nebo Kokořínsko, se nachází současně ve zvláště chráněném území i na území EVL a/nebo PO. V případě, kdy probíhá řízení o povolení provozování horolezectví v těchto oblastech, a to ať už řízení o udělení výjimky ze zákazu, souhlasu nebo vyhrazení místa, je třeba aplikovat § 45g, 45i a 45h ZOPK a posoudit možný vliv této činnosti na chráněná území soustavy Natura 2000.

Provozování horolezectví může být v rámci EVL dle mého názoru ovlivněno především evropské stanoviště 8210 - Chasmo-fytická vegetace vápničných skalnatých svahů. Toto konkrétní evropské stanoviště chrání rostliny, které se přirozeně vyskytují ve skalních štěrbinách. Skalní štěrbiny však mohou při provozování horolezectví sloužit jako chyt nebo stup, čímž může dojít k poškození těchto druhů rostlin. Toto evropské stanoviště lze nalézt v lezeckých oblastech EVL Karlštejn - Koda²⁰⁴ či EVL

---

²⁰⁰ Viz § 37 odst. 1 alinea 3 ZOPK.

²⁰¹ KNOTEK, Jaroslav. § 37. In: VOMÁČKA, Vojtěch et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Cit. dílo. Str. 270.

²⁰² Viz § 37 odst. 4 ZOPK pro základní ochranné podmínky a § 44b ZOPK pro bližší ochranné podmínky.

²⁰³ § 4 odst. 2 písm. c) Vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 200/1999 Sb., kterou se vyhlašuje národní přírodní rezervace Jizerskohorské bučiny a její ochranné pásmo a stanovují její bližší ochranné podmínky.

²⁰⁴ Příloha č. 56 k nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit.

Adršpašsko-teplické skály²⁰⁵. Na území PO mohou být provozováním horolezectví významně ovlivnění především sokol stěhovavý nebo výr velký.

Pokud žadatel o povolení provozování horolezectví není schopen s jistotou vyloučit, že provozování horolezectví nemůže mít významný vliv na předmět ochrany lokality soustavy Natura 2000, je třeba povolení provozování horolezectví považovat za záměr podle § 45h odst. 1 ZOPK, který by měl být předložen ke stanovisku orgánu ochrany přírody. Při vydávání stanoviska orgán ochrany přírody musí vzít v potaz konkrétní aspekty záměru²⁰⁶, například velikost záměru, což v souvislosti s provozováním horolezectví je především počet skalních útvarů, rozsah území, kde má být horolezectví povoleno, či počet osob, které mohou činnost provozovat (jedinec, členové Českého horolezeckého svazu, neurčitý okruh osob). Dále by měly být zohledněny emise hluku, dopravní požadavky, vyrušování druhů živočichů či pravděpodobné změny na dotčených lokalitách. Aktuální praxí některých orgánů ochrany přírody však je, že nevyžadují předložení záměru provozování horolezectví ke stanovisku, ale provedou stručné zhodnocení vlivu na lokality soustavy Natura 2000 přímo v odůvodnění rozhodnutí nebo opatření obecné povahy, případně v odůvodnění posoudí činnost pouze podle § 45g ZOPK. Například pro NPR Adršpašsko-teplické skály orgán ochrany přírody pouze konstatuje, že „[v]ýše uvedený záměr nebude mít dle § 45i zákona významný vliv na předmět ochrany soustavy Natura 2000, a proto jej není nutno z tohoto hlediska posuzovat.“²⁰⁷, aniž by však bylo vydáno samotné stanovisko dle § 45i ZOPK²⁰⁸. Z judikatury²⁰⁹ vyplývá, že stanovisko orgánu ochrany přírody o tom, zda lze vyloučit významný vliv činnosti na chráněné území soustavy Natura 2000 nelze začlenit do odůvodnění rozhodnutí o věci samé, ale je třeba „vydání aktu, z něhož bude nejen patrný postoj orgánu ochrany přírody k existenci významného vlivu záměru na předmět ochrany, ale v němž bude tento postoj také srozumitelně a přesvědčivě odůvodněn“²¹⁰. Nic na tom dle mého názoru nemůže změnit ani skutečnost, že vyhrazení místa probíhá z moci úřední a předkladatelem záměru ke stanovisku je přímo orgán ochrany přírody, který je zároveň příslušný k vydání stanoviska. Absence stanoviska dle § 45i ZOPK je označována za rozpor se zákonem, pro který je důvodné

---

²⁰⁵ Příloha č. 531 k nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit.

²⁰⁶ Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí, ročník 28, částka 8. Metodický pokyn Ministerstva životního prostředí ČR: „Postup posuzování vlivů koncepcí a záměrů na evropsky významné lokality a ptačí oblasti“. Str 32-33.

²⁰⁷ Opatření obecné povahy CHKO Broumovsko č. 2/2019.

²⁰⁸ Poskytnutí informací podle zákona č. 123/1998 Sb., o svobodném přístupu k informacím, č.j. 05640/VC/19, ze dne 28.11.2019.

²⁰⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 2 As 49/2013-109, ze dne 18.12.2015.

²¹⁰ Tamtéž.

rozhodnutí, resp. opatření obecné povahy, zrušit. V souladu se zákonnou úpravou bylo stanovisko vydáno například pro záměr povolení provozování horolezectví v CHKO Kokořínsko – Máchův Kraj²¹¹, v které orgán ochrany přírody nakonec vyloučil významný vliv na předmět ochrany EVL a PO, a to primárně s odkazem na dlouhodobé provádění činnosti v dané lokalitě, jež nemá zásadní negativní vliv na předmět ochrany. Důvodem je také skutečnost, že záměr provozování horolezectví v této lokalitě má striktně stanovené podmínky, které vliv provozování horolezectví na EVL a PO výrazně zmírňují. Jedná se o časové omezení, zákazy určitých činností apod. Další stanoviska, v tomto případě s konstatováním orgánu ochrany přírody, že u záměru nelze vyloučit významný vliv na předmět ochrany Natura 2000, byla vydána v případě záměru „zbudování veřejně přístupné zajištěné lezecké stezky typu *via ferrata* na turistický vrchol Frýdlantského cimbuří“²¹² a záměru „rozšíření *Via ferraty* Vodní brána“²¹³, a v obou případech tak musely být záměry posouzeny ve zjišťovacím řízení podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí. U obou uvedených záměrů byl však významný negativní vliv orgány ochrany přírody nakonec vyloučen.²¹⁴

4.7 Procesní instituty ochrany přírody ve zvláště chráněných územích

4.7.1 Výjimky ze zákazu

Výjimka ze zákazu je významným prostředkem k prolomení zákazů ze základních ochranných podmínek zvláště chráněných území a některých bližších ochranných podmínek národních parků. Za dobu účinnosti zákona o ochraně přírody a krajiny prošel tento institut několika novelizacemi. Nejdříve bylo možné výjimku ze zákazu udělit pouze v případě, kdy jiný veřejný zájem výrazně převážil nad zájmem ochrany přírody.²¹⁵ Výjimku ze zákazu udělovalo Ministerstvo životního prostředí pro národní parky a chráněné krajinné oblasti a pro ostatní zvláště chráněná území orgán

---

²¹¹ Rozhodnutí Správy CHKO Kokořínsko – Máchův kraj, č.j. SR/0060/KK2014-7, ze dne 7.1.2015.

²¹² Rozhodnutí Správy CHKO Jizerské hory, č.j. SR/10288/JH/2013-5, ze dne 14.10.2013.

²¹³ Rozhodnutí Krajského úřadu Libereckého kraje, č.j. KULK 51245/2017, ze dne 16.8.2017.

²¹⁴ Pro záměr „zbudování veřejně přístupné zajištěné lezecké stezky typu *via ferrata* na turistický vrchol Frýdlantského cimbuří“ rozhodnutím Krajského úřadu Libereckého kraje, č.j. KULK 57196/2015, ze dne 13.8.2015, a pro záměr „rozšíření *Via ferraty* Vodní brána“ je tato skutečnost konstatována v rozhodnutí Krajského úřadu Libereckého kraje, č.j. KULK 88141/2018, ze dne 7.11.2018.

²¹⁵ Viz § 43 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění účinném před dnem nabytí účinnosti zákona č. 349/2009 Sb.

ochrany přírody, který je vyhlásil.²¹⁶ Následně kompetence k udělování výjimek ze zákazu přešla na vládu²¹⁷, a poté zpět na Ministerstvo životního prostředí s tím, že výjimky schvalovala vláda²¹⁸.

Důvody, pro které lze výjimku ze zákazu udělit, byly novelou²¹⁹ v roce 2009 dále rozšířeny. Výjimky podle těchto důvodů uděluje příslušný orgán ochrany přírody, tedy AOPK ČR, správy národních parků²²⁰ nebo krajský úřad²²¹. Cílem rozšíření úpravy výjimek ze zákazu o další důvody a svěření kompetence o nich rozhodovat těmto orgánům ochrany přírody bylo přesunutí rozhodování o některých výjimkách blíže k subjektům, kterých se to týká. Tímto byl aplikován jeden ze základních principů správního práva, princip subsidiarity.²²² Původní důvod udělování výjimek v případech, kdy jiný veřejný zájem výrazně převyšuje nad zájmem ochrany přírody, byl dlouhou dobu terčem kritiky, a proto byl také v roce 2017 zrušen „*pro jeho nesystémovost, rozpornost s principy správního řízení a ústavní nekonformitu z důvodu negace procesních práv účastníků řízení.*“²²³

V aktuálním znění lze výjimku ze zákazu udělit z následujících důvodů (jedná se o stejné důvody, kterými byla právní úprava rozšířena v roce 2009, jak zmiňuji výše):

- 1) zájem ochrany přírody je převážen jiným veřejným zájmem,
- 2) udělení výjimky je v zájmu ochrany přírody, a
- 3) činnost nebude mít významný vliv na zachování stavu předmětu ochrany.²²⁴

V řízení o udělení výjimky ze zákazu provozovat horolezectví orgány ochrany přírody dochází k závěru, že na některých územích a za stanovení určitých podmínek (např. časové a místní omezení, regulace prvovýstupů) lze horolezectví považovat za činnost, která nemá významný vliv na zachování stavu předmětu ochrany. Výjimky ze

²¹⁶ Viz § 43 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění účinném před dnem nabytí účinnosti zákona č. 218/2004 Sb.

²¹⁷ Viz § 43 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění účinném před dnem nabytí účinnosti zákona č. 349/2009 Sb.

²¹⁸ Viz § 43 odst. 1 a 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění účinném před dnem nabytí účinnosti zákona č. 123/2017 Sb.

²¹⁹ Zákon č. 349/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 161/1991 Sb., kterým se vyhláší Národní park České Švýcarsko, a mění se zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů.

²²⁰ Viz § 78 odst. 3 písm. h) ZOPK.

²²¹ Viz § 77a odst. 4 písm. h) ZOPK.

²²² Důvodová zpráva In: VLÁDA. Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 161/1999 Sb., kterým se vyhláší Národní park České Švýcarsko a mění se zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2008. Sněmovní tisk 632, 5. volební období. str. 35.

²²³ Důvodová zpráva In: VLÁDA. Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2017. Sněmovní tisk 501/0, 7. volební období. str. 113.

²²⁴ Viz § 43 odst. 1 ZOPK.

zákazu jsou takto uděleny v NPR Kaňon Labe²²⁵ nebo NPR Pulčín – Hradisko²²⁶. Správa CHKO České středohoří ve výjimkách udělených pro NPR Bořeň²²⁷ a NPR Zlatník²²⁸ dokonce dochází k závěru, že na těchto územích horolezectví jednoznačně převažuje nad veřejným zájmem na ochraně přírody. Horolezectví je s veřejným zájmem spojováno především v souvislosti s horolezeckou tradicí a jejím rozvojem na daném území.²²⁹

Výjimku ze zákazu lze udělit ve formě opatření obecné povahy, týká-li se blíže neurčeného okruhu osob²³⁰, nebo rozhodnutím²³¹. Pro povolení provozování horolezectví na území národních parků a národních přírodních rezervací je výjimka ze zákazu alternativou k vyhrazení míst a tras. Tím, že výjimka ze zákazu oproti vyhrazení míst a tras může být udělena i ve formě rozhodnutí, které zakládá práva a povinnosti pouze konkrétnímu adresátovi, je vhodným prostředkem, jak umožnit provozování horolezectví pouze určitým osobám, např. členům Českého horolezeckého svazu, u kterých se předpokládá dodržování morálních lezeckých zásad a pravidel.

4.7.2 Vyhrazení míst a tras

Některé zákazy stanovené ZOPK se týkají pouze činností provozovaných „*mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, mimo trasy a cesty vyhrazené orgánem ochrany přírody*“, nebo „*mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená orgánem ochrany přírody*“. Jak již bylo zmíněno, patří mezi ně provozování horolezectví na území národních parků a národních přírodních rezervací. Dalšími takovými činnostmi jsou například táboření²³² či pořádání a organizování sportovních, turistických nebo jiných veřejných akcí²³³ v národních parcích.

Vyhrazení míst a tras stanovuje orgán ochrany přírody opatřením obecné povahy nebo rozhodnutím. Formu opatření obecné povahy pro vyhrazení míst a tras stanovuje § 43 odst. 3 ZOPK, který uvádí, že „*[v]yhrazení míst a tras podle § 16a odst. 1 písm. c), § 16 odst. 2, § 17 odst. 2, § 29 a § 37 odst. 3 písm. a) a d) stanoví orgán ochrany přírody opatřením obecné povahy.*“ V uvedených případech je tedy vyhrazení míst a

²²⁵ Opatření obecné povahy Správy NP České Švýcarsko, č.j. SNPCS 07566/2017.

²²⁶ Rozhodnutí Správy CHKO Beskydy, č.j. SR/0108/BE/2017-2, ze dne 19.12.2017.

²²⁷ Rozhodnutí Správy CHKO České středohoří, č.j. SR/1429/CS/2015-3, ze dne 23.10.2015.

²²⁸ Rozhodnutí Správy CHKO České středohoří, č.j. SR/1198/UL/2017-3, ze dne 21.7.2017.

²²⁹ Opatření obecné povahy Správy NP České Švýcarsko, č.j. SNPCS 07566/2017.

²³⁰ Viz § 43 odst. 2 ZOPK.

²³¹ Viz § 67 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád ve znění pozdějších předpisů.

²³² Viz § 16 odst. 2 písm. o) ZOPK.

²³³ Viz § 16 odst. 2 písm. q) ZOPK.

tras vydáváno pro neurčitý okruh adresátů, a to orgánem ochrany přírody z moci úřední. Orgány ochrany přírody by primárně měly v rámci své územní působnosti vyhledávat místa vhodná k provozování vymezených činností z vlastní iniciativy. To neomezuje možnost podání podnětu k vyhrazení míst a tras zainteresovanou osobou. V rámci ustanovení § 43 odst. 3 ZOPK je vypuštěn jeden zákaz, konkrétně zákaz používat hospodářských zvířat k tahu a jezdit na nich mimo silnice a místní komunikace a místa vyhrazená orgánem ochrany přírody dle § 16a odst. 1 písm. b) ZOPK (tedy na území NP České Švýcarsko). Pro tento případ musí být vyhrazení místa stanoveno formou rozhodnutí konkrétně určenému adresátovi. Zda se jedná o pochybení legislativců či úmysl, nelze stanovit. Dienstbier k tomuto uvádí, že „[t]omu, že by se mohlo jednat o „pouhou“ legislativní nedůslednost při opakovaných novelizacích, nasvědčuje fakt, že v některých z odkazovaných ustanovení [§ 16a odst. 1 písm. c) a § 37 odst. 3 písm. a) a d)] je již forma opatření obecné povahy stanovena, a jejich uvedení v tomto výčtu je nadbytečnou duplicitou.“²³⁴ Při vyhrazení místa opatřením obecné povahy stanovuje orgán ochrany přírody také podmínky provádění daných činností, konkrétně rozsah, způsob a čas.²³⁵

Institut vyhrazení míst a tras bývá dokonce i samotnými orgány ochrany přírody zaměňován s institutem souhlasu s vyhrazením místa. Například Správa CHKO Moravský kras vydala veřejnou vyhlášku²³⁶, kterou oznamuje vydání opatření obecné povahy k udělení souhlasu s vyhrazením míst k provozování horolezectví v NPR Vývěry Punkvy a NPR Býčí skála. V textu opatření obecné povahy však již dále pracuje správně s pojmem vyhrazení místa.

4.7.3 Souhlas s vyhrazením místa

Souhlas s vyhrazením místa je podobně jako institut vyhrazení místa a tras jedním ze způsobů, kterým lze prolomit některé zákazy činností stanovené ZOPK, např. zákaz tábořit a rozdělávat ohně na území chráněných krajinných oblastí²³⁷ nebo zákaz vstupovat a vjíždět na území národní přírodní rezervace²³⁸. Také před novelou zákona o ochraně přírody a krajiny zákonem č. 123/2017 Sb. bylo zakázáno na území národních

²³⁴ DIENSTBIER, Filip. § 43. In: VOMÁČKA, Vojtěch et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Cit. dílo. Str. 307.

²³⁵ Viz § 78 odst. 3 písm. i) ZOPK

²³⁶ Opatření obecné povahy Správy CHKO Moravský kras č. SR/0056/JM/2015-12.

²³⁷ Viz § 26 odst. 1 písm. b) ZOPK.

²³⁸ Viz § 29 písm. d) ZOPK.

parků provozovat horolezectví mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody.

Oproti institutu vyhrazení míst a tras v případě souhlasu s vyhrazením místa samotnému vyhrazení předchází řízení o udělení souhlasu ve správním řízení. Až po vydání rozhodnutí o souhlasu lze přistoupit k samotnému vyhrazení, a jak uvádí Stloukal „[v]lastní vyhrazení místa pak může být provedeno přímo vyznačením místa v terénu, které provádí obvykle žadatel, nebo vyznačením místa až na základě navazujícího povolení vydaného dalšími orgány veřejné správy.“²³⁹

Výjimkou bylo udělování souhlasu k vyhrazení místa v národním parku před novelou zákona o ochraně přírody a krajiny zákonem č. 123/2017 Sb. Rozhodnutí o souhlasu nemuselo být vydáváno, pokud místa byla vyhrazena přímo v návštěvním řádu národního parku.²⁴⁰ S tím se ztotožňuje i judikatura Nejvyššího správního soudu, konkrétně usnesením, č.j. 8 Ao 3/2011-169, kterým konstatuje, že „[v] řízení o vydání návštěvního řádu národního parku tedy správa národního parku souhlas podle § 78 odst. 2 písm. e) 1. alt. zákona o ochraně přírody nevydává, neboť jí takovou pravomoc zákon pro účely vydávání návštěvního řádu jako opatření obecné povahy nestanoví.“ Takto jsou například stále vyhrazena místa k provozování horolezectví v návštěvním řádu NP České Švýcarsko.²⁴¹

4.7.4 Souhlas k činnostem vymezeným v bližších ochranných podmínkách

Z vyhlásovací dokumentace zvláště chráněných území lze vyvodit dva způsoby vymezení činností v bližších ochranných podmínkách:

1) výčet činností a zásahů vázaných na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody; např. nařízení vlády, kterým se vyhláší CHKO Český ráj²⁴² - „Na celém území oblasti je možné se souhlasem Správy...“,

2) výčet zákazů a omezení činností; např. vyhláška o zřízení CHKO Broumovsko²⁴³ - „Na celém území je zakázáno...“

První ze způsobů vychází z § 44 odst. 3 ZOPK, který stanoví, že „[v] bližších ochranných podmínkách zvláště chráněných území lze vymežit činnosti a zásahy, které jsou vázány na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody.“ Toto ustanovení vychází

²³⁹ STLOUKAL, Petr. § 16. In: MIKO, Ladislav et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Cit. dílo. Str. 142.

²⁴⁰ BOROVIČKOVÁ, Hana. § 19. In: MIKO, Ladislav et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Cit. dílo. Str. 150.

²⁴¹ Vyhláška Správy NP České Švýcarsko č. 1/2001.

²⁴² Viz § 5 odst. 1 nařízení vlády č. 508/2002 Sb., kterým se vyhláší CHKO Český ráj.

²⁴³ Viz § 4 odst. 1 vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 157/1991 Sb., o zřízení CHKO Broumovsko.

z principu prevence, kdy výkon potenciálně škodlivých činností není zcela zakázán, ale je podmíněn vydáním souhlasu orgánem ochrany přírody.

Druhý ze způsobů vymezení činností nalezneme v některých bližších ochranných podmínkách zvláště chráněných území, které byly vyhlášeny za účinnosti zákona č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody, který byl kodifikací ochrany přírody před zákonem o ochraně přírody a krajiny. Od účinnosti zákona o ochraně přírody a krajiny až do roku 2009 nemělo toto vymezení činností v bližších ochranných podmínkách oporu v zákoně a dostávalo se tak do rozporu s principem zákonného omezení dle čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle něhož povinnosti mohou být ukládány pouze na základě zákona.²⁴⁴ Za účelem uvedení bližších ochranných podmínek do souladu s aktuální úpravou byla v roce 2009 přijata novela zákona o ochraně přírody a krajiny²⁴⁵, na jejímž základě bylo do společných ustanovení začleněno ustanovení § 90 odst. 15. Všechny zákazy a omezení v bližších ochranných podmínkách se v souladu s ním považují za činnosti, které jsou vázány na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody. Institut souhlasu k činnostem vymezeným v bližších ochranných podmínkách se tedy aplikuje i v případech, kdy to bližší ochranné podmínky výslovně neuvádějí.

Souhlas k činnostem vymezeným v bližších ochranných podmínkách, pro něž není vyžadováno povolení správního orgánu podle jiného právního předpisu, lze udělit ve formě rozhodnutí, a to konkrétnímu žadateli, nebo ve formě opatření obecné povahy, pokud je okruh adresátů neurčitý.²⁴⁶

---

²⁴⁴ srov. VOMÁČKA, Vojtěch et al. § 90. In: VOMÁČKA, Vojtěch et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Cit. dílo. Str. 635.

²⁴⁵ Zákon č. 349/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 161/1991 Sb., kterým se vyhlašuje Národní park České Švýcarsko, a mění se zákon č. 114/1992 Sb., ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů.

²⁴⁶ Viz § 44b ZOPK.

5. Některé konkrétní aspekty provozování horolezectví s právní relevancí

5.1 Používání magnézia

Hydroxid-uhličitan hořečnatý (chemický vzorec $4\text{MgCO}_3\text{-Mg(OH)}_2\text{-4H}_2\text{O}$) zkráceně nazývaný jako magnézium nebo také hovorově „mágo“, je sloučenina, která se v horolezectví používá k vysušení rukou od potu a zvýšení tření mezi prsty a skalními chyty, což vede k větší efektivitě lezení. Používání magnézia a jeho vliv na skalní povrch je v souvislosti s ochranou přírody velmi diskutovaným tématem, a to především při provozování tzv. pískovcového lezení. Dosud však nebyl negativní vliv magnézia na horniny prokázán, stejně tak nebyla prokázána jeho neškodnost. Čermák dochází k závěru, že z chemického hlediska nemá používání magnézia negativní dopady na pískovcovou horninu, ale upozorňuje, že magnézium může pórovitou horninu ucpávat a ovlivňovat a urychlovat tak proces jejího zvětrávání.²⁴⁷ Matura²⁴⁸ ve své rešerši dokonce zmiňuje, že magnézium teoreticky nemusí erodovat skal, ale naopak napomáhat prodloužení životnosti hornin tím, že skálu chrání například před lidským potem, který také může být zdrojem látek pro horninu škodlivých. K výrazným odpůrcům používání magnézia na pískovcových i nepískovcových skalách patří Hušek, který uvádí, že magnézium je pro přírodu (konkrétně CHKO Jizerské hory) chemicky cizorodé a může ovlivňovat nejenom samotnou skálu, ale i okolní přírodu.²⁴⁹

V praxi orgány ochrany přírody používání magnézia především v oblastech s pískovcovými skalami zakazují v rámci udělených výjimek, souhlasů nebo vyhrazení míst k provozování horolezectví. Orgány ochrany přírody k zákazu přistupují například s odkazem na princip předběžné opatrnosti, protože zde prozatím není studie, která by vyloučila negativní vliv magnézia na horninu.²⁵⁰ Na území NPR Adršpašsko-teplické skály a NPR Broumovské stěny v CHKO Broumovsko je dále zákaz používání magnézia dáván do analogie se zákonným zákazem používání intenzivních chemických technologií jako je např. vápnění v národních přírodních rezervacích.²⁵¹ Orgány ochrany

---

²⁴⁷ ČERMÁK, Lukáš. Vliv sportovního horolezectví na poškozování pískovcových skal ČR se zaměřením na používání magnesia. Praha, 2007. Diplomová práce. Česká zemědělská univerzita v Praze. Vedoucí práce: Prof. Ing. Miloslav Janeček, DrSc. Str. 87.

²⁴⁸ MATURA, Marek. Možné vlivy magnézia [$4\text{MgCO}_3\text{-Mg(OH)}_2\text{-4H}_2\text{O}$] při zvětrávání pískovcových skal. *Lezec* [online]. [cit. 26.11.2019]. Dostupné z: http://www.lezec.cz/fotos/fil_3631.pdf

²⁴⁹ BOUCHAL, Jan. Škodí lezci skálám? *Ekolist.cz* [online]. BEZK, 5.6.2003 [cit. 26.11.2019]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/skodi-lezci-skalam>

²⁵⁰ Srov. opatření obecné povahy CHKO Broumovsko č. 3/2018, opatření obecné povahy CHKO Broumovsko č. 2/2019 a opatření obecné povahy Správy NP České Švýcarsko, č.j. SNPCS 07566/2017.

²⁵¹ Opatření obecné povahy CHKO Broumovsko č. 3/2018 a opatření obecné povahy CHKO Broumovsko č. 2/2019.

přírody a odborná veřejnost dále upozorňují na estetické dopady používání magnézia na přírodu. Na skále zůstávají po lezení s magnéziem v oblasti chytů viditelné bílé stopy, které snižují estetický zážitek návštěvníků skalních oblastí.²⁵²

V oblastech, kde orgány ochrany přírody používání magnézia výslovně nezakázaly, však dle mého názoru není možné jednoznačně prohlásit, že lze magnézium bez dalšího používat, a to právě z důvodu estetického dopadu používání magnézia. Estetická stránka přírody je chráněna institutem krajinného rázu.²⁵³ Tehdejší vedoucí Správy CHKO Český ráj Lenka Šoltysová pro Ekolist v roce 2003 uvedla, že "[s]kála s bílými fleky ztrácí na své kráse. Z hlediska zákona o ochraně přírody jde o porušování krajinného rázu."²⁵⁴ Zásahy do krajinného rázu však nelze generalizovat. Jak vyplývá z judikatury, „při posuzování snížení či změny krajinného rázu je nutné vedle sebe hodnotit stav, pro nějž se určitá krajina či její část stala jedinečnou (ať z hlediska přírodního, historického, architektonického, či jiného), a stav, jak bude vypadat“²⁵⁵. Z uvedeného lze dovodit, že jiné intenzity zásahu do krajinného rázu dosahuje používání magnézia na skále v oblasti skalního města v národním parku a jiné používání magnézia na skále uprostřed lesa vně zvláště chráněného území. Estetické dopady používání magnézia je však možné dle mého názoru podstatně zmírnit, a to jednoduchým oprášením magnézia ze skály po každém lezení (např. při slanění z vrcholu dolů). Z ustanovení ochrany krajinného rázu bych tak primárně nevyvozovala úplný zákaz používání magnézia, ale spíše povinnost lezců po každém lezení magnéziem ze skály oprášit, a to alespoň při lezení na skalách ve významných skalních oblastech, např. skalních městech, kde se domnívám, že ke snižování hodnoty krajinného rázu může docházet.

Za zmínku stojí také vnitřní předpis Českého horolezeckého svazu Pravidla lezení v pískovcových skalních oblastech v Čechách²⁵⁶, který považuje za nevhodné používání magnézia při lezení na pískovci v cestách nižších obtížností.

---

²⁵² tamtéž.

²⁵³ Viz § 12 odst. 1 ZOPK.

²⁵⁴ BOUCHAL, Jan. Škodí lezci skálám? *Ekolist.cz* [online]. Praha, 2003, 5.6.2003 [cit. 26.11.2019]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/skodi-lezci-skalam>

²⁵⁵ Rozsudek Městského soudu v Praze, č.j. 7 Ca 219/2007-58, ze dne 11.4.2008.

²⁵⁶ Pravidla lezení v pískovcových skalních oblastech v Čechách. Praha: Český horolezecký svaz, 2009. Dostupné také z: <https://www.horosvaz.cz/res/archive/003422.pdf>

5.2 Prvovýstupy a osazování skal fixními jistícími prostředky

Provedení prvovýstupu je významným zásahem do skalního útvaru a skalního ekosystému, a to dle mého názoru ve dvou rovinách. První rovinou je samotné provedení prvovýstupu, které obnáší přípravu lezecké cesty pro provozování horolezectví. Za druhou rovinu považuji stav, který následuje po provedení prvovýstupu. Vytvořením nové lezecké cesty dochází k rozšíření portfolia lezeckých cest, což do lokality přivádí nové horolezce, a dochází tedy k dalšímu zatížení skály a jejího okolí.

Prvovýstup ve smyslu první roviny má za následek především nenávratné poškození skalního útvaru způsobené osazením skály fixními jistícími prostředky. Při osazování skal fixními jistícími prostředky dochází vedle poškozování skalního útvaru také k výraznému hluku, který může rušit ptactvo hnízdící v okolí skalního útvaru i další živočichy. Dalším negativním následkem je defekt vegetačního krytu z důvodu jeho účelového odstranění. Provádění prvovýstupů se tak dostává do kolize nejenom s výslovnými zákazy a omezeními provozování horolezectví, ale také s obecnějšími zákazy např. zákazem zásahu do přirozeného vývoje skalních útvarů v NP České Švýcarsko²⁵⁷, zákazem poškození a ničení významného krajinného prvku²⁵⁸ či zákazem poškozování přírodních památek.²⁵⁹ Osobě, která má v úmyslu prvovýstup provádět, tak musí být udělena výjimka z těchto zákazů, případně musí získat jiné příslušné povolení. Orgány ochrany přírody z důvodu negativního vlivu osazování skal fixními jistícími prostředky především ve zvláště chráněných územích v rámci udělování souhlasů, výjimek ze zákazu a vyhrazení míst regulují a stanovují horolezcům podmínky jeho provádění. Příklady podmínek, které orgány ochrany přírody stanovují, si dovolím demonstrovat na rozhodnutí Správy NP České Švýcarsko.²⁶⁰ Tímto rozhodnutím byly na základě žádosti částečně povoleny prvovýstupy pro některé skalní útvary nacházející se v NP České Švýcarsko²⁶¹ a stanoveny podmínky pro osazení daných skal fixním jištěním. Správa NP České Švýcarsko v tomto rozhodnutí například stanovila minimální vzdálenosti mezi jednotlivými body fixního jištění, a to na 3 metry, čímž dostatečně zajistila bezpečnost lezení, ale zároveň minimalizovala zásah do skalního útvaru. Dále

---

²⁵⁷ Viz § 16a odst. 1 písm. a) ZOPK.

²⁵⁸ Viz § 4 odst. 2 ZOPK.

²⁵⁹ Viz § 36 odst. 2 ZOPK.

²⁶⁰ Rozhodnutí Správy NP České Švýcarsko, č.j. SNPCS 03444/2018, ze dne 12.6.2018.

²⁶¹ Žadatelé byla rozhodnutím udělena výjimka ze zákazu uvedeného v § 16a odst. 1 písm. a) ZOPK podle § 43 odst. 1 ZOPK.

byl určen barevný parametr fixního jištění na matné provedení, protože takové na skále nepůsobí rušivým dojmem, a nezasahuje tak do krajinného rázu, a byl stanoven zákaz umístění jištění do citlivých míst na skále, např. ke skalním hranám. Žadateli byla také uložena povinnost, aby Správu NP České Švýcarsko informoval o dokončení prací na prvovýstupech.

Druhá rovina prvovýstupu souvisí již se samotným provozováním horolezectví, které by bez provedení prvovýstupu nebylo v podstatě možné. Vytvořením nových cest, a to obzvláště těch zajištěných fixním jištěním, dochází ke snížení psychické náročnosti výstupu a otevření daných skal pro větší množství lezců.²⁶² Pokud totiž skála není osazena, musí horolezci používat dočasné jistící prostředky, což není tak jednoduché a bezpečné jako v případě těch fixních. Horolezci, hlavně ti méně zkušení, si tedy raději vyberou skálu osazenou fixním jištěním. Nepovolení osazení skály fixním jištěním je tak nepřímým prostředkem orgánů ochrany přírody ke snížení počtu horolezců v dané lokalitě. Z tohoto důvodu je vhodné, pokud již v některé z horolezeckých oblastí není horolezectví povoleno, aby orgány ochrany přírody zajistily odstranění fixního jištění, a zabránily tak nepovolenému provozování horolezectví.²⁶³

5.3 Podmínky povolení provozování horolezectví

Orgány ochrany přírody v rámci vydaných rozhodnutí a opatření obecné povahy, kterými povolují a umožňují provozování horolezectví, stanovují podmínky výkonu činnosti, a to tak, aby byly minimalizovány negativní dopady na životní prostředí. Prvně si dovoluji uvést, že podstatnou součástí těchto rozhodnutí a opatření obecné povahy je vedle podmínek provozování horolezectví také stanovení konkrétních skalních oblastí, skalních útvarů nebo lezeckých cest, na které se dané rozhodnutí nebo opatření obecné povahy vztahuje, a kde je tak provozování horolezectví za splnění daných podmínek povoleno. Obvykle jsou tyto objekty určeny jmenovitě²⁶⁴ nebo zákresem v přiložené mapě.²⁶⁵

Některé orgány ochrany přírody podmínky definují pouze obecně. Jako příklad lze použít již zmíněný Krkonošský národní park, ve kterém je pro provozování

---

²⁶² AOPK ČR. Metodický list: Usměrnování vybraných sportovních a rekreačních aktivit v ZCHÚ. Číslo 16.2., č.j. 12320/ŘED/15, 2015, str. 15.

²⁶³ To se stalo například v PR Apolena v CHKO Český ráj, viz AOPK ČR. Správa CHKO Český ráj. Plán péče Chráněné krajinné oblasti Český ráj na období 2014 – 2023. Str. 38.

²⁶⁴ Rozhodnutí Správy CHKO Český ráj, č.j. SR/1012/LI/2016/520, ze dne 18.10.2016.

²⁶⁵ Rozhodnutí Správy CHKO Beskydy, č.j. SR/0108/BE/2017-2, ze dne 19.12.2017.

horolezectví vedle povinnosti lezení za denního světla stanovena pouze povinnost chovat se tak, že budou maximálně šetřeny veškeré přírodní složky horolezeckých terénů a jejich okolí.²⁶⁶ Dále jsou v některých rozhodnutích a opatřeních obecné povahy podmínky stanoveny odkazem na pravidla lezení vydávaná Českým horolezeckým svazem, např. v PR Divoká Šárka.²⁶⁷ K takovému způsobu určení podmínek jsem se již vyjadřovala v rámci rozboru návštěvního řádu NP České Švýcarsko a pouze proto shrnu, že se dle mého názoru jedná o neplatné stanovení podmínek. V rámci většiny rozhodnutí a opatření obecné povahy jsou však podmínky provozování horolezectví stanoveny konkrétně. Mezi nejčastější podmínky, které stanovují orgány ochrany přírody, patří²⁶⁸:

- **Povinnost chovat se šetrně ke všem složkám životního prostředí.** Jedná se o obecnou povinnost, která je jakousi generální klauzuli pro chování horolezců v přírodě a je východiskem pro další podmínky stanovené orgánem ochrany přírody.
- **Časové omezení,** a to primárně z důvodu ochrany hnízdicího ptactva. Pro hnízdění je kritické především období jara a konce zimy, proto se provozování horolezectví v lokalitách, které jsou zároveň hnízdišti zvláště chráněných druhů ptáků, povoluje pouze na určitou část roku, např. od 1.6 nebo 1.7.
- **Zákaz používání některých jistících prostředků,** které poškozují skálu. Těmi jsou například kovové vklíněnce a friendly. Primárně mají horolezci používat stávající fixní jistící prostředky, kterými byl skalní útvar osazen s povolením orgánu ochrany přírody, a dále šetrné dočasné jistící prostředky, jako jsou textilní smyčky a textilní vklíněnce.
- **Zákaz lezení na mokřých skalách.** Tato podmínka je stanovována především pro provozování horolezectví v oblastech s pískovcovými skalami. Pískovcová hornina je za vlhka měkčí, a tedy i více náchylná k poškození.
- **Zákaz některých lezeckých technik,** především lezení metodou *top rope*, vysekávání chytů, tzv. *chipping*, či cílené ulamování skály. Dále bývá zakázáno lezení v obuvi s tvrdou podrážkou, např. turistické obuvi. Povoleno je lezení v lezecké obuvi s hladkou podrážkou nebo lezení naboso.

---

²⁶⁶ Čl. 5 odst. 1 opatření obecné povahy Správy Krkonošského národního parku č. 2/2010 ve znění pozdějších předpisů.

²⁶⁷ Vyhláška Národního výboru hl. města Prahy č. 12/1964 Sb. nařízení, vyhlásek a instrukcí Národního výboru hl. města Prahy, o vyhlášení chráněného přírodního výtvaru „Divoká Šárka“.

²⁶⁸ Tato sumarizace vychází především z opatření obecné povahy CHKO Broumovsko č. 2/2019, rozhodnutí Správy CHKO Český ráj, č.j. SR/1012/LI/2016/520, ze dne 18.10.2016 a opatření obecné povahy Správy NP České Švýcarsko, č.j. SNPCS 07566/2017, najdeme je však i v mnoha dalších rozhodnutích a opatření obecné povahy.

- **Zákaz odstraňování porostu a dřevin na skalách a v jejím okolí.**
- **Zákaz používání magnézia**, který jsem již zmínila dříve v této kapitole.

5.4 Práva vlastníka pozemku ve vztahu k provozování horolezectví

Práva vlastníků pozemků jsou v souvislosti s trávením času v přírodě často opomíjeným aspektem. Vlastník pozemku „*má právo se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit.*“²⁶⁹ Vlastník pozemku má právo pozemek držet, požívat jeho plody a užitky, užívat a nakládat s ním a také je tím, kdo v první řadě rozhoduje, kdo další kromě něj může pozemek užívat, resp. požívat jeho plody. Vztaheno na provozování horolezectví, zda může být horolezectví na daném pozemku provozováno, jakým způsobem a kým, a také zda lze na pozemek vstoupit a pohybovat se po něm. Vlastnické právo nicméně není absolutní, ale existují zde jeho soukromoprávní a veřejnoprávní omezení. V souvislosti s provozováním horolezectví jsou stěžejní především veřejnoprávní omezení vlastnického práva za účelem ochrany přírody a krajiny, která vyplývají ze ZOPK a lesního zákona. Řadíme mezi ně již zmíněný přístup do krajiny podle § 63 ZOPK nebo obecné užívání lesa podle § 19 lesního zákona a následující, které ukládají vlastníkům povinnost strpět určité užívání jejich pozemků ostatními osobami. V případě přístupu do krajiny podle § 63 ZOPK je to povinnost strpět volný průchod osob přes pozemek, což se však vztahuje pouze na pozemky ve vlastnictví nebo nájmu státu, obce nebo jiné právnické osoby. Z obecného užívání lesa vyplývá vlastníkově povinnost strpět vstup ostatních osob do lesa a v souvislosti s tím i výkon dalších činností, mimo jiné za určitých podmínek i provozování horolezectví. K tomuto více v kapitole 3. této práce. Z veřejnoprávních předpisů nevyplývají pro vlastníka jenom omezení, ale také práva. Takovým je například právo udělovat výjimky ze zákazu některých činností v lese.²⁷⁰

Lze shrnout, že k užívání pozemku, resp. výkonu jakékoli činnosti na pozemku ve vlastnictví jiné osoby, je třeba souhlasu této osoby, případně dohoda s touto osobou, pokud výkonu takové činnosti nespovídá omezení vlastnického práva vyplývající ze zákona. Na tuto skutečnost upozorňují i orgány ochrany přírody v rámci vydaných rozhodnutí a opatření obecné povahy.²⁷¹ Správa CHKO Beskydy uvádí, že „*toto*

²⁶⁹ Viz § 1012 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷⁰ Viz § 20 odst. 4 lesního zákona.

²⁷¹ Viz rozhodnutí Správy CHKO Jizerské hory, č.j. SR/0947/JH/2012-3, ze dne 28.3.2012 a rozhodnutí Správy CHKO Beskydy, č.j. SR/0108/BE/2017-2, ze dne 19.12.2017.

*rozhodnutí nenahrazuje povinnost žadatele zajistit si stanoviska jiných dotčených orgánů a organizací a především vlastníků pozemků a dodržovat jejich podmínky.*²⁷² Jako příklad podmínky vlastníků (resp. nájemců) lze uvést povinnost zaplacení vstupného do skal nebo ročního poplatku za provozování horolezectví v Prachovských skalách²⁷³ nebo zaplacení vstupného do skal v PP Tiské stěny.²⁷⁴ Vybírání vstupného do krajiny bylo v roce 2011 jedním z předmětů zájmu Ministerstva vnitra a Ministerstva životního prostředí, a to v návaznosti na podnět jednoho z návštěvníků PP Tiské stěny. Ministerstvo vnitra v návaznosti na stanovisko Ministerstva životního prostředí shledalo vybírání vstupného do krajiny v PP Tiské stěny za rozpor se zákonem, konkrétně s ustanovením o přístupu do krajiny podle § 63 odst. 2 ZOPK, a vyzvalo obec Tisá, nájemce předmětných pozemků, ke zrušení předmětného usnesení zastupitelstva o zavedení vstupného.²⁷⁵ Ministerstvo vnitra k tomuto uvedlo: „*Domníváme se, že s ohledem na to, že je podle zákona o ochraně přírody a krajiny volný průchod přes pozemky konstruován jako zákonné oprávnění, není možné jej zpoplatnit.*“²⁷⁶ Obec Tisá proto usnesení zrušila a vydala nové usnesení, kterým vstupné do lokality opětovně zavedla, ale s účelovým určením, že se jedná o příspěvek na provoz lokality. Ministerstvo životního prostředí k novému usnesení opět vydalo stanovisko a konstatovalo, že v tomto případě již nebyl shledán rozpor se zákonem, protože vstupné v tomto případě plní funkci soukromoprávního charakteru a za jeho vybírání je návštěvníkům dané lokality poskytováno přiměřené protiplnění, např. úklid odpadu nebo budování chodníků.²⁷⁷ Obdobně je určený účel poplatku i v Prachovských skalách, konkrétně jako příspěvek na údržbu a opravy návštěvnické infrastruktury.²⁷⁸ V obou případech se jedná o omezení pohybu, které nepřímo ovlivňuje i provozování horolezectví. Pokud by takovéto omezení bylo stanoveno pro provozování horolezectví, na které se dle mého názoru neaplikují ustanovení o přístupu do krajiny podle § 63 ZOPK, je možné vstupné vybírat i bez účelového určení.

---

²⁷² Rozhodnutí Správy CHKO Beskydy, č.j. SR/0108/BE/2017-2, ze dne 19.12.2017.

²⁷³ Příloha č. 1 Provozního řádu Prachovských skal. Dostupné také z: <https://prachovskeskalny.com/cs/horolezectvi>

²⁷⁴ Tiské stěny. Tisá [online]. [cit. 23.12.2019]. Dostupné z: <http://www.tisa.cz/tiske-steny/ds-8245>

²⁷⁵ Ministerstvo vnitra České republiky. Informace o činnosti odboru dozoru a kontroly veřejné správy Ministerstva vnitra České republiky na úseku dozoru a kontroly za rok 2011. Str. 15. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha, 2012.

²⁷⁶ Odpověď Ministerstva životního prostředí na žádost o přezkum postupu obce Tisá, č.j. MV-60660-7/ODK-2010, ze dne 26.8.2010.

²⁷⁷ Odpověď Ministerstva životního prostředí na žádost o vyjádření k usnesení zastupitelstva obce Tisá ve věci zpoplatnění vstupu do skalního města Tiské stěny v CHKO Labské pískovce, č.j. 29870/ENV/11, 1076/620/11, ze dne 16.5.2011.

²⁷⁸ Ceník. Prachovské skály [online]. [cit. 23.12.2019]. Dostupné z: <https://prachovskeskalny.com/cs/cenik>

6. Odpovědnost

V předchozích kapitolách této práce jsem se věnovala povinnostem, které je dle českého právního řádu v souvislosti s provozováním horolezectví třeba dodržovat. Tyto povinnosti by však samy o sobě neměly takovou váhu, pokud by zde neexistovaly prostředky, které zajišťují kontrolu jejich dodržování a možnost uložení sankce, nápravného opatření nebo jiné sekundární povinnosti v případě, kdy dochází k jejich porušování. V souvislosti s provozováním horolezectví lze aplikovat odpovědnost správněprávní, odpovědnost trestněprávní a odpovědnost za ztráty na životním prostředí. Jako zvláštní kategorii lze uvést odpovědnost disciplinární, která představuje odpovědnost členů spolku, nejčastěji Českého horolezeckého svazu, za delikty podle jejich vnitřních předpisů. S výjimkou vzájemného vyloučení odpovědnosti správněprávní a odpovědnosti trestněprávní se tyto odpovědnosti nevylučují a mohou tedy být aplikovány souběžně.

6.1 Odpovědnost správněprávní a trestněprávní

Správněprávní odpovědnost na úseku ochrany přírody a krajiny je realizována odpovědností za přestupky, která je upravena zákonem č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (dále jen „Přestupkový zákon“). Konkrétní přestupky však nalezneme v samostatných zákonech, buď v zákoně č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, kde se nachází tzv. základní skutkové podstaty přestupků, nebo ve zvláštních zákonech, kde nalezneme speciální skutkové podstaty přestupků.²⁷⁹ Přestupky za porušení povinností související s provozováním horolezectví jsou upraveny ve zvláštních zákonech, a to v § 87 a § 88 ZOPK a § 53 a § 54 lesního zákona. Myslitelnými přestupky v souvislosti s provozováním horolezectví jsou například dle ZOPK provedení škodlivého zásahu do významného krajinného prvku bez souhlasu orgánu ochrany přírody²⁸⁰, výkon činnosti zakázané nebo podmíněné souhlasem ve zvláště chráněném území²⁸¹, nesplnění podmínek výjimky ze zákazu nebo souhlasu k činnostem vymezeným v bližších ochranných podmínkách²⁸² či dle lesního zákona

²⁷⁹ DAMOHORSKÝ, Milan et al. Právo životního prostředí. Cit. dílo. Str. 78-79.

²⁸⁰ Viz § 87 odst. 2 písm. f) ZOPK a § 88 odst. 1 písm. i) ZOPK.

²⁸¹ Viz § 87 odst. 3 písm. n) ZOPK a § 88 odst. 2 písm. n) ZOPK.

²⁸² Viz § 87 odst. 3 písm. l) ZOPK a § 88 odst. 2 písm. p) ZOPK.

rušení klidu a ticha v lese.²⁸³ Pro vznik odpovědnosti za uvedené přestupky postačuje zavinění z nedbalosti.²⁸⁴ Jako správní trest za jejich spáchání lze uložit napomenutí nebo pokutu do výše stanovené ustanoveními zákonů, které daný přestupek vymezují.

Trestněprávní odpovědnost je s ohledem na téma této práce spíše okrajovou problematikou. Je těžko představitelné, že by negativní vlivy provozování horolezectví dosáhly takové společenské škodlivosti, aby došlo k uplatnění trestní odpovědnosti. Dále se jí tedy v této práci nebudu věnovat.

6.2 Odpovědnost za ztráty na životním prostředí

Odpovědnost za ztráty na životním prostředí existuje v českém právním řádu v oblasti soukromoprávní (odpovědnost za škodu) i veřejnoprávní (odpovědnost za ekologickou újmu).²⁸⁵

Odpovědnost za škodu vychází z úpravy závazků z deliktů a náhrady majetkové újmy (škody) dle § 2894 a následujícího zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“). OZ stanovuje že „[v]yžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.“²⁸⁶ Jedná se o vymezení prevenční povinnosti, jejímž cílem je předcházení majetkovým i nemajetkovým újmám na uvedených objektech. Mezi chráněnými objekty již není od rekodifikace občanského práva z roku 2014 uvedeno životní prostředí.²⁸⁷ To však neznamená, že by se prevenční povinnost životního prostředí netýkala. Jak uvádí Jančářová, toto ustanovení „bude možné použít i pro případy škod na životním prostředí, resp. jeho konkrétních složkách, jimž lze přičíst majetkovou povahu.“²⁸⁸ Úprava prevenční povinnosti v občanském právu tak životní prostředí řadí pod součást vlastnictví. Při porušení prevenční povinnosti a současném zásahu do absolutního práva poškozeného dochází k porušení zákona dle § 2910 OZ, a tedy ke vzniku povinnosti škůdce k náhradě škody. Povinnost nahradit škodu vzniká dále při vzniku škody porušením dobrých mravů, zákona či smluvní povinnosti. S ohledem na životní prostředí lze za významnou považovat také povinnost náhrady škody vzniklé z provozní

²⁸³ Viz § 53 odst. 1 písm. a) ZOPK.

²⁸⁴ Viz § 15 odst. 1 Přestupkového zákona.

²⁸⁵ DAMOHORSKÝ, Milan et al. Právo životního prostředí. Cit. dílo. Str. 81.

²⁸⁶ Viz § 2900 OZ.

²⁸⁷ Viz § 415 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸⁸ JANČÁŘOVÁ, Ilona et al. Právo životního prostředí: obecná část. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2016, str. 668.

činnosti či způsobené provozem zvláště nebezpečným dle zvláštních ustanovení o náhradě škody dle OZ.²⁸⁹ Důležitým aspektem náhrady škody na životním prostředí je, že škoda musí být způsobena na složce životního prostředí, která je předmětem vlastnictví. Skrze náhradu škody na vlastnictví tak dochází k náhradě ztráty na životním prostředí.²⁹⁰ Jako příklad lze opět uvést nedovolené osazení skály fixními jisticími prostředky, které je zásahem do životního prostředí a také, v případě absence dohody s vlastníkem pozemku, do vlastnického práva. Povinnost náhrady škody samozřejmě připadá v úvahu také v případě, kdy se z pohledu práva životního prostředí nebude jednat o nedovolený zásah, např. z důvodu udělení výjimky ze zákazu orgánem ochrany přírody, ale tento zásah bude horolezci proveden bez dohody s vlastníkem pozemku. Náhrada škody se realizuje dvěma způsoby, a sice uvedením do předešlého stavu nebo náhradou v penězích, a to v případě, kdy uvedení do předešlého stavu není dobře možné, nebo v případě, kdy o to poškozený žádá.²⁹¹ Poškozený má povinnost nahradit skutečnou škodu a ušlý zisk.²⁹² Stanovení skutečné škody, resp. ušlého zisku může být však v případě škod na životním prostředí velice problematické. V takovém případě výši náhrady škody určí soud, a to dle spravedlivého uvážení jednotlivých okolností.²⁹³

Odpovědnost za ekologickou újmu je upravena zákonem č. 17/1992 Sb., o životním prostředí a zákonem č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmy a o její nápravě a o změně některých zákonů. Jedná se o dvě samostatné úpravy ekologické újmy, které existují nezávisle vedle sebe. Dle § 10 zákona o životním prostředí je ekologickou újmou „*ztráta nebo oslabení přirozených funkcí ekosystémů, vznikající poškozením jejich složek nebo narušením vnitřních vazeb a procesů v důsledku lidské činnosti.*“ Jedná se tedy primárně o imateriální ztrátu na životním prostředí. Od škody se ekologická újma liší především tím, že oprávněným z ekologické újmy je vždy stát²⁹⁴, dále může vznikat i na složkách životního prostředí, které nejsou předmětem vlastnického práva, a odpovědnost za ní může být uplatňována i vůči samotnému vlastníkovi dané složky životního prostředí.²⁹⁵ Odpovědnost za ekologickou újmu podle zákona o životním prostředí vzniká v případě, kdy k ekologické újmě došlo

---

²⁸⁹ Viz § 2924 a § 2925 OZ.

²⁹⁰ JANČÁŘOVÁ, Ilona et al. Právo životního prostředí: obecná část. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2016, str. 669-670.

²⁹¹ Viz § 2951 OZ.

²⁹² Viz § 2952 OZ.

²⁹³ Viz § 2955 OZ.

²⁹⁴ Viz § 27 odst. 3 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí ve znění pozdějších předpisů.

²⁹⁵ DAMOHORSKÝ, Milan et al. Právo životního prostředí. Cit. dílo. Str. 87.

poškozováním životního prostředí nebo jiným protiprávním jednáním.²⁹⁶ Zákon o životním prostředí dále stanovuje formy nápravy ekologické újmy, chybí však ustanovení o ukládání povinnosti k nápravě ze strany správních orgánů. Z tohoto důvodu také, jak uvádí Damohorský, není náprava ekologické újmy podle zákona o životním prostředí uplatnitelná.²⁹⁷

Odpovědnost za ekologickou újmu dle zákona o předcházení ekologické újmě se provozování horolezectví dotýká pouze okrajově. K uplatnění odpovědnosti podle tohoto zákona musí být totiž ekologická újma²⁹⁸ způsobena provozní činností²⁹⁹, tedy v rámci hospodářské činnosti, obchodu nebo podnikání.³⁰⁰ Provozování horolezectví ve většině případů není součástí provozní činnosti, výjimkou by mohlo být například pořádání lezeckých kurzů v rámci podnikání. Domnívám se však, že i v takových případech v podstatě nemůže provozování horolezectví vést k následkům, které zákon o předcházení ekologické újmě pro vznik ekologické újmy předpokládá. Z tohoto důvodu se tedy odpovědnosti za ekologickou újmu podle zákona o předcházení ekologické újmě nebudu v práci dále podrobněji věnovat.

Jedním z obecných způsobů řešení ztrát na životním prostředí (ekologické újmy) je odstranění následků neoprávněných zásahů podle § 86 ZOPK.³⁰¹ Tento institut ukládá osobě, která „poškodí, zničí nebo nedovoleně změní části přírody a krajiny chráněné podle tohoto zákona“³⁰², povinnost navrátit tuto část přírody či krajiny do původního stavu, a to v případě, pokud je to možné a účelné.³⁰³ Tato povinnost vzniká přímo ze zákona, orgán ochrany přírody pouze rozhoduje pouze o možnosti a podmínkách provedení.³⁰⁴ Pro případ, že není uvedení do původního stavu možné a účelné, může orgán ochrany přírody uložit povinnému alternativní povinnost naturální kompenzace, tedy aby povinný „provedl přiměřená náhradní opatření k nápravě.“³⁰⁵ Institut odstranění následků neoprávněných zásahů podle § 86 ZOPK je realizací zásady odpovědnosti původce, ze které vyplývá, že náklady má nést ten, kdo negativní zásah

---

²⁹⁶ Viz § 27 odst. 1 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí ve znění pozdějších předpisů.

²⁹⁷ DAMOHORSKÝ, Milan et al. Právo životního prostředí. Cit. dílo. Str. 88.

²⁹⁸ Zákon o předcházení ekologické újmě definuje pojem ekologická újma v § 2 písm. a). Tato definice je odlišná od té v zákoně o životním prostředí.

²⁹⁹ Viz § 1 odst. 2 zákona č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmě a o její nápravě a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů.

³⁰⁰ Viz § 2 písm. h) zákona č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmě a o její nápravě a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů.

³⁰¹ DAMOHORSKÝ, Milan et al. Právo životního prostředí. Cit. dílo. Str. 392.

³⁰² Viz § 86 odst. 1 ZOPK.

³⁰³ Tamtéž.

³⁰⁴ DIENSTBIER, Filip. § 86 [Odstranění následků neoprávněných zásahů]. In: VOMÁČKA, Vojtěch et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Cit. dílo. Str. 606.

³⁰⁵ Viz § 86 odst. 2 ZOPK.

způsobil.³⁰⁶ V souvislosti s provozováním horolezectví lze dle mého názoru za poškození a změnu části přírody a krajiny považovat například nedovolené osazení skály fixními jistícími prostředky. U tohoto typu poškození je možné a účelné navrácení do původního stavu, a to odstraněním fixních jistících prostředků a zacelením vzniklých otvorů ve skále. Naopak v případě nedovoleného pokácení dřeviny není navrácení do původního stavu možné. Orgán ochrany přírody však může v souladu s § 86 odst. 2 ZOPK uložit škůdci náhradní opatření, např. provedení náhradní výsadby.³⁰⁷ ZOPK rovněž stanovuje, že uložením těchto povinností odstranění následků není dotčena povinnost náhrady škody nebo postih za přestupek či trestný čin.³⁰⁸

---

³⁰⁶ DIENSTBIER, Filip. § 86 [Odstranění následků neoprávněných zásahů]. In: VOMÁČKA, Vojtěch et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Cit. dílo. Str. 606.

³⁰⁷ STEJSKAL, Vojtěch. Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář. Cit. dílo. Str. 427-428.

³⁰⁸ Viz § 86 odst. 3 ZOPK.

Závěr

Právní úpravu relevantní z hlediska enviromentálních dopadů provozování horolezectví nalezneme především v ZOPK a lesním zákoně. Kromě těchto zákonů jsou však relevantní i podzákoné právní předpisy, správní rozhodnutí a opatření obecné povahy. Tato skutečnost vede ke značné rozříštěnosti právní úpravy, která se tak pro laickou veřejnost stává výrazně komplikovanější, což může v závěru negativně ovlivnit samotnou přírodu a krajinu. Neuchopitelnost právních pravidel totiž spíše povede k jejich nerespektování. Důležitou roli v informování veřejnosti o právní úpravě naštěstí zaujímá Český horolezecký svaz, který vede databázi povolených lezeckých objektů v České republice a zveřejňuje správní rozhodnutí a opatření obecné povahy, jejichž vydávání se účastnil. Zároveň za významný krok dopředu považuji novou podobu návštěvních řádů národních parků, které budou návštěvníky informovat o veškerých zákazech a omezeních turistických a rekreačních činností vyplývajících nejenom ze zákona, ale také ze správních rozhodnutí a opatření obecné povahy. Návštěvníkovi národního parku, resp. horolezci tak na seznámení s jeho povinnostmi postačí přečtení jediného dokumentu. Domnívám se proto, že by bylo za účelem ochrany přírody a krajiny velice přínosné, kdyby návštěvní řády byly v této podobě vydávány i v rámci ostatních zvláště chráněných územích. Návštěvní řády by byly nápomocné především v oblastech, kde dochází k překrývání velkoplošných a maloplošných zvláště chráněných území, a tedy kumulaci ochranných podmínek.

Pro veřejnost nejvíce uchopitelná se dle mého názoru jeví právní úprava v národních parcích a národních přírodních rezervacích, kde je provozování horolezectví na základě zákona zakázáno. Provozování horolezectví je však v národním parku a národní přírodní rezervaci možné po povolení orgánu ochrany přírody na základě udělené výjimky nebo vyhrazení místa. V těchto povoleních je zároveň konkretizováno, jaké formy provozování horolezectví se povolení týká, resp. netýká, a jaké jsou jeho konkrétní podmínky, a to obvykle při komplexním zohlednění právní úpravy ochrany přírody a krajiny včetně právní úpravy pohybu. Podmínky směřují především k co nejšetrnějšímu provozování horolezectví tak, aby docházelo k minimálnímu poškozování skály a jejího okolí. Obdobně je tomu i v dalších zvláště chráněných územích, kde provozování horolezectví podmiňují souhlasem orgánu ochrany přírody bližší ochranné podmínky, které se nachází v podzákoných právních

předpisech, konkrétně ve vyhlášovacích dokumentacích jednotlivých zvláště chráněných území. V těchto zvláště chráněných územích tedy obecně platí, že provozování horolezectví je zakázáno, pokud neexistuje příslušné povolení orgánu ochrany přírody. Pokud takové povolení existuje, je třeba dodržovat podmínky tímto povolením stanovené. V ostatních zvláště chráněných územích, ve kterých není provozování horolezectví zakázáno v rámci vyhlášovacích dokumentací, a v oblastech mimo zvláště chráněná území však nelze jednoduše konstatovat, že provozování horolezectví je bez dalšího dovolené. V těchto případech je třeba zohlednit další ochranné podmínky vyplývající ze zákona, případně podzákoných právních předpisů, což může být pro laika složité. Výše uvedené platí podobně i pro právní úpravu pohybu.

Opomíjena také nesmí být práva vlastníka, na jehož pozemku se lezecký útvar nachází. Jedná se především o právo vlastnické, ze kterého vyplývá právo v mezích zákona předmět vlastnictví užívat, požívat či s ním jinak disponovat. S tím souvisí i právo nebýt jinými při výkonu vlastnického práva rušen. Vlastník je také ten, kdo má právo rozhodovat, kdo další bude pozemek užívat a jakým způsobem, například právě k provozování horolezectví. Vlastník je však veřejnoprávními předpisy v těchto právech částečně omezen, a proto musí v některých případech strpět pohyb osob či dokonce na území lesa výkon některých dalších aktivit na svém pozemku. To se však dle mého názoru v souvislosti s provozováním horolezectví týká pouze přístupu horolezců k lezeckým útvarům, nikoli samotného provozování horolezectví. V případě vzniku škody na složkách životního prostředí, které se nachází na jeho pozemku, a jsou zároveň jeho vlastnictvím, má vlastník právo požadovat po škůdci náhradu škody, čímž také nepřímo dochází ke kompenzaci ztrát na životním prostředí.

V rámci analýzy právních aspektů provozování horolezectví jsem se setkala s určitými nedostatky, které vyplývají především z fungování orgánů ochrany přírody. Za největší prohřešek považuji především ukládání povinností nad rámec zákona, které lze nalézt například ve stále aktuálním návštěvním řádu NP České Švýcarsko a v některých správních rozhodnutích a opatřeních obecné povahy. Dále dle mého názoru dochází orgány ochrany přírody k častému opomíjení právní úpravy chráněných území soustavy Natura 2000, kdy orgány ochrany přírody nevyžadují a samy ani nevydávají tzv. naturová stanoviska ve věci provozování horolezectví. V některých případech také orgány ochrany přírody zaměňují podobné procesní instituty, např. souhlas s vyhrazením místa a vyhrazení místa. Čímž samozřejmě vyvstává otázka, jak se může v této právní problematice orientovat široká veřejnost, když s tím mají problémy i samy

orgány ochrany přírody. Tuto kritiku však rozhodně nelze vztáhnout na všechny orgány ochrany přírody, některé jsou naopak při správní činnosti v této oblasti velice důsledné. V neposlední řadě lze jako nedostatek uvést také nedostatečnou kontrolu dodržování povinností v souvislosti s provozováním horolezectví orgány ochrany přírody.

V závěru však lze konstatovat, že vytváření kompromisů mezi zájmy ochrany přírody hájené orgány ochrany přírody a zájmy horolezců funguje na velice dobré úrovni. Velkou zásluhu na tom má již zmíněný Český horolezecký svaz, který je iniciátorem mnoha povolovacích řízení a který obstojně hájí zájmy horolezecké veřejnosti před orgány ochrany přírody. Díky tomu i v přírodně nejvíce chráněných oblastech našeho státu je možné na vybraných lezeckých objektech a za splnění stanovených podmínek horolezectví provozovat.

Seznam použitých zkratek

AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
CHKO	chráněná krajinná oblast
EVL	evropsky významná lokalita
NP	národní park
NPP	národní přírodní památka
NPR	národní přírodní rezervace
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů
PO	ptačí oblast
PP	přírodní památka
PR	přírodní rezervace
ZOPK	zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých zdrojů

Knížní publikace

- CATER, C. et al. High impact activities in parks: best management practice and future research. Gold Coast, Queensland, Australia: Cooperative Research Centre for Sustainable Tourism Pty, 2008. ISBN 9781920965723.
- DAMOHORSKÝ, Milan et al. Právo životního prostředí. 3. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-338-7.
- DROBNÍK, Jaroslav. Lesní zákon: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2010. ISBN 978-80-7357-425-3.
- JANČÁŘOVÁ, Ilona et al. Právo životního prostředí: obecná část. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2016. ISBN 978-80-210-8366-0.
- JELÍNKOVÁ, Jitka, TUHÁČEK, Miloš. Právní vztahy k dřevinám: praktický průvodce. 2. aktualizované vyd. Praha: Grada, 2018. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-2029-1.
- KUBLÁK, Tomáš. Horolezecká metodika - 1. díl - Základy [online]. Tomáš Kublák - MMPublishing, 2014. ISBN 8087715179. Dostupné z: <https://play.google.com/store/books/details?id=2U7vBQAAQBAJ>
- MIKO, Ladislav et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny. 2. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007. ISBN 8071799041.
- PROCHÁZKA, Vladimír et al. Horolezectví. 1.vyd. Praha: Olympia, 1990. ISBN 80-7033-037-6.
- RYCHETSKÝ, Pavel et al. Ústava České republiky: Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-809-3.
- STEJSKAL, Vojtěch. Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-229-0.
- VOMÁČKA, Vojtěch et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-7400-675-3.
- WAGNEROVÁ, Eliška et al. Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2012. ISBN 978-80-7357-750-6.

Články

- Anon. Konflikt s vlastníky. *Lezec* [online]. 11.6.2016 [cit. 2019-12-14]. Dostupné z: http://www.lezec.cz/clanek.php?key=12985&nazev=konflikt_s_vlastniky
- BOHUŇKOVÁ, Veronika. Eroze vyvolaná nadměrnou návštěvností pískovcových skalních měst – PP Tiské stěny. *Ochrana přírody* [online]. AOPK ČR, 4.5.2015 [cit. 9.11.2019]. ISSN 1210-258X.
- BOUCHAL, Jan. Škodí lezci skálám? *Ekolist.cz* [online]. BEZK, 5.6.2003 [cit. 26.11.2019]. ISSN 1802-9019.
Dostupné z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/zamereno-na-verejnost/eroze-vyvolana-nadmernou-navstevnosti-piskovcovych-skalnich-mest-pp-tiske-steny/>
Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/skodi-lezci-skalam>
- HOŘENÍ, Jaroslav. Vzácných tetřivků v Krkonoších ubývá. Škodí jim lišky, prasata i lidé. In: *IDnes.cz* [online]. MAFRA, 15.6.2012 [cit. 8.11.2019]. ISSN 1210-1168.
Dostupné z: https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/v-krkonosich-ubyva-tetrivku.A120615_1792667_usti-zpravy_alh
- MATURA, Marek. Možné vlivy magnézia [4MgCO₃-Mg(OH)₂-4H₂O] při zvětvávání pískovcových skal. *Lezec* [online]. [cit. 26.11.2019]. Dostupné z: http://www.lezec.cz/fotos/fil_3631.pdf
- MCMILLAN, Michele A., LARSON, Douglas W. Effects of Rock Climbing on the Vegetation of the Niagara Escarpment in Southern Ontario, Canada. *Conservation Biology*. 2002, 16(2), str. 389-398. DOI: 10.1046/j.1523-1739.2002.00377.x. ISSN 0888-8892.
- PRCHALOVÁ, Jana. Soubor stanovisek k zákonu o ochraně přírody a krajiny v letech 1992 – 2005. *PLANETA*. Praha, 2005, XII(7/2005). ISSN 1213-3393.
- ROTTENBORN, Marek. *Žihle - Manipulace chytů*. *Lezec* [online]. 3.1.2017 [cit. 5.11.2019]. Dostupné z: <http://www.lezec.cz/clanky.php?key=13498>
- SIMM, Otokar. Bezděčínské skály. *Jablonecký měsíčník*. Jablonec nad Nisou: Město Jablonec nad Nisou, 2008, 2008(5/2008).
- ŠKOP, Jiří. Kontrola v teplických skalách. In: *Český horolezecký svaz* [online]. VIZUS, 13.11.2015 [cit. 7.11.2019]. Dostupné z: <https://www.horosvaz.cz/ochrana-prirody/kontrola-v-teplicky-skalach-vyzva/>
- tev. Krkonošský národní park se zřejmě rozdělí na čtyři zóny. Ta nejvíce chráněná zabere 20 procent. In: *ČT24* [online]. Česká televize, 3.6.2019 [cit. 23.11.2019].

Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2832077-krkonosky-narodni-park-se-zrejme-rozdeli-na-ctyri-zony-ta-nejvice-chranena-zabere-20>

- TUREK, Kuba. Sruby Jizery - utajené betonové lezení na pískovci. *Horydoly.cz* [online]. Horydoly.cz, 13.10.2010 [cit. 5.11.2019]. ISSN 1801-9927. Dostupné z: <https://www.horydoly.cz/horolezci/sruby-jizery-utajene-betonove-lezeni-na-piskovci.html?akce=145634>
- VOGLER, Frank, REISCH, Christoph. Genetic variation on the rocks - the impact of climbing on the population ecology of a typical cliff plant. *Journal of Applied Ecology*. 2011, 48(4), str. 899-905. DOI: 10.1111/j.1365-2664.2011.01992.x. ISSN 00218901.

Webové stránky

- Agentura ochrany přírody a krajiny: <https://nature.cz>
- Český horolezecký svaz: <https://www.horosvaz.cz/>
- Prachovské skály: <https://prachovskeskaly.com/>
- Tisá: <http://www.tisa.cz/>

Právní předpisy

- Nařízení Libereckého kraje č. 2/2013, o zřízení PR Údolí Jizery a jejího ochranného pásma.
- Nařízení vlády č. 292/2015 Sb., o CHKO Brdy.
- Nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit.
- Nařízení vlády č. 508/2002 sb., kterým se vyhlašuj CHKO Český ráj.
- Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (Listina základních práv a svobod).
- Vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 157/1991 Sb., o zřízení CHKO Broumovsko.
- Vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 189/2013 Sb., o ochraně dřevin a povolování jejich kácení ve znění pozdějších předpisů.

- Vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 200/1999 Sb., kterou se vyhláší národní přírodní rezervace Jizerskohorské bučiny a její ochranné pásmo a stanovují její bližší ochranné podmínky.
- Vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 259/2019 Sb., o vymezení zón ochrany přírody Národního parku Podyjí.
- Vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 260/2009 Sb., o vyhlášení NPP Polické stěny a stanovení jejich bližších ochranných podmínek, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 45/2018 Sb., o plánech péče, zásadách péče a podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území.
- Vyhláška Národního výboru hl. města Prahy č. 12/1964 Sb. nařízení, vyhlášek a instrukcí Národního výboru hl. města Prahy, o vyhlášení chráněného přírodního výtvaru „Divoká Šárka“.
- Vyhláška Okresního národní výboru v Berouně, kterým se zřizuje chráněný přírodní výtvar Kotýz.
- Vyhláška Správy NP České Švýcarsko č. 1/2001.
- Výnos Ministerstva kultury ČSR, č.j. 21 972/78, o zřízení CHKO Křivoklátsko.
- Výnos Ministerstva kultury ČSR, č.j. 4948/72-II/2, o zřízení CHKO Labské pískovce.
- Výnos Ministerstva kultury ČSR, č.j. 8.200/75, o zřízení statní přírodní rezervace Radotínské údolí.
- Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí) ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění účinném před dnem nabytí účinnosti zákona č. 123/2017 Sb.
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění účinném před dnem nabytí účinnosti zákona č. 349/2009 Sb.
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění účinném před dnem nabytí účinnosti zákona č. 218/2004 Sb.

- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění účinném před dnem nabytí účinnosti zákona č. 349/2009 Sb.
- Zákon č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 167/2008 Sb. o předcházení ekologické újmy a o její nápravě a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnost za přestupky a řízení o nich ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů (lesní zákon).
- Zákon č. 349/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 161/1991 Sb., kterým se vyhlašuje Národní park České Švýcarsko, a mění se zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů.

Opatření obecné povahy

- Opatření obecné povahy CHKO Broumovsko č. 2/2019.
- Opatření obecné povahy CHKO Broumovsko č. 1/2018.
- Opatření obecné povahy CHKO Broumovsko č. 2/2019.
- Opatření obecné povahy CHKO Broumovsko č. 3/2018.
- Opatření obecné povahy Správy CHKO Moravský kras č. SR/0056/JM/2015-12
- Opatření obecné povahy Správy CHKO Pálava č. 6/2019.
- Opatření obecné povahy Správy Krkonošského národního parku č. 2/2010 ve znění pozdějších předpisů.
- Opatření obecné povahy Správy Krkonošského národního parku č. 1/2015.
- Opatření obecné povahy Správy NP České Švýcarsko, č.j. SNPCS 01435/2018.
- Opatření obecné povahy Správy NP České Švýcarsko, č.j. SNPCS 01586/2019.

- Opatření obecné povahy Správy NP České Švýcarsko, č.j. SNPCS 07566/2017.

Správní rozhodnutí

- Rozhodnutí Krajského úřadu Libereckého kraje, č.j. KULK 51245/2017, ze dne 16.8.2017.
- Rozhodnutí Krajského úřadu Libereckého kraje, č.j. KULK 57196/2015, ze dne 13.8.2015.
- Rozhodnutí Krajského úřadu Libereckého kraje, č.j. KULK 88141/2018, ze dne 7.11.2018.
- Rozhodnutí Krajského úřadu Libereckého kraje, sp. zn. KULK 88686/2018, OŽPZ 913/2018, ze dne 12.11.2018.
- Rozhodnutí Magistrátu hlavního města Prahy, odbor ochrany přírody, sp. zn. S-MHMP-0323857/2010/OOP-V-259/R-74/Kaf, ze dne 3.8.2010.
- Rozhodnutí Městského úřadu Nýřany, č.j. OŽP-HAN/1317/2016, ze dne 4.1.2016.
- Rozhodnutí Správa CHKO České středohoří, č.j. SR/1429/CS/2015-3, ze dne 23.10.2015.
- Rozhodnutí Správy CHKO Beskydy, č.j. SR/0108/BE/2017-2, ze dne 19.12.2017.
- Rozhodnutí Správy CHKO České středohoří, č.j. SR/1198/UL/2017-3, ze dne 21.4.2017.
- Rozhodnutí Správy CHKO České středohoří, č.j. SR/1429/CS/2015-3, ze dne 23.10.2015.
- Rozhodnutí Správy CHKO Český ráj, č.j. SR/1012/LI/2016/520, ze dne 18.10.2016.
- Rozhodnutí Správy CHKO Jizerské hory, č.j. SR/0947/JH/2012-3, ze dne 28.3.2012
- Rozhodnutí Správy CHKO Jizerské hory, č.j. SR/10288/JH/2013-5, ze dne 14.10.2013.
- Rozhodnutí Správy CHKO Kokořínsko – Máchův kraj, č.j. SR/0060/KK2014-7, ze dne 7.1.2015.
- Rozhodnutí Správy CHKO Moravský kras, č.j. SR/0056/JM/2015-5, ze dne 23.9.2015.
- Rozhodnutí Správy Krkonošského národního parku, č.j. KRNAP 06930/2014, ze dne 6.10.2014.
- Rozhodnutí Správy NP České Švýcarsko, č.j. SNPCS 03444/2018, ze dne 12.6.2018.

Judikatura

- Nález Ústavního soudu České republiky, Pl. ÚS 40/08.
- Rozsudek Krajského soudu v Praze, č.j. 6 As 50/2014-54, ze dne 31.5.2016.
- Rozsudek Městského soudu v Praze, č.j. 7 Ca 219/2007-58, ze dne 11.4.2008.
- Rozsudek Městského soudu v Praze, č.j. 9 A 22/2014-80, ze dne 30.12.2015.
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu, č.j. 2 As 49/2013-109, ze dne 18.12.2015.

Přednášky

- SOJKA, Václav. Hnízdící ptáci versus horolezci [přednáška]. Karlovice, Český horolezecký svaz, 23.11.2018. In: *HORYINFO.CZ* [online]. Záznam dostupný také z: <https://www.horyinfo.cz/view.php?cislocclanku=2018110020&nazevclanku=aopk-preferovat-partnersky-pristup-zduvodnit-restricke-komunikovat>
- URBANOVÁ, Hana. Vliv horolezectví na živou přírodu. [přednáška]. Praha, Český horolezecký svaz, 14.4.2011. In: *HORYINFO.CZ* [online]. [vid. 2019-11-08]. Záznam dostupný z: <https://www.horyinfo.cz/view.php?cislocclanku=2011040022&%20;nazevclanku=seminar-o-horolezectvi-a-ochrane-prirody>
- VALENTOVÁ, Božena. Vyjednávání s orgány ochrany přírody [přednáška]. Praha, Český horolezecký svaz, 14.4.2011. In: *HORYINFO.CZ* [online] [vid. 2019-04-01]. Záznam dostupný z: <https://www.horyinfo.cz/view.php?cislocclanku=2011040022&%20;nazevclanku=seminar-o-horolezectvi-a-ochrane-prirody>

Ostatní zdroje

- AOPK ČR. Metodický list: Usměrnování vybraných sportovních a rekreačních aktivit v ZCHÚ. Číslo 16.2., č.j. 12320/ŘED/15, 2015.
- AOPK ČR. Správa CHKO Broumovsko Plán péče o Chráněné krajinné oblasti Broumovsko na období 2013 - 2022: Rozbory Chráněné krajinné oblasti Broumovsko k 31.12.2012.
- AOPK ČR. Správa CHKO Broumovsko. Plán péče o národní přírodní rezervaci Adršpašsko-teplické skály a její ochranné pásmo na období 2001 – 2016.
- AOPK ČR. Správa CHKO Český ráj. Plán péče Chráněné krajinné oblasti Český ráj na období 2014 – 2023.

- AOPK ČR. Správa CHKO Labské pískovce. Plán Chráněné krajinné oblasti Labské pískovce na období 2011 – 2020.
- ČERMÁK, Lukáš. Vliv sportovního horolezectví na poškozování pískovcových skal ČR se zaměřením na používání magnesia. Praha, 2007. Diplomová práce. Česká zemědělská univerzita v Praze. Vedoucí práce: Prof. Ing. Miloslav Janeček, DrSc.
- Důvodová zpráva In: VLÁDA. Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 161/1999 Sb., kterým se vyhlašuje Národní park České Švýcarsko a mění se zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2008. Sněmovní tisk 632, 5. volební období.
- Důvodová zpráva In: VLÁDA. Vládní návrh zákona o ochraně přírody a krajiny. Praha: Česká národní rada, 1991. Sněmovní tisk 497, 6. volební období.
- Důvodová zpráva In: VLÁDA. Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2017. Sněmovní tisk 501/0, 7. volební období.
- Ministerstvo vnitra České republiky. Informace o činnosti odboru dozoru a kontroly veřejné správy Ministerstva vnitra České republiky na úseku dozoru a kontroly za rok 2011. Ministerstvo vnitra České republiky. Praha, 2012.
- Odpověď Ministerstva životního prostředí na žádost o přezkum postupu obce Tisá, č.j. MV-60660-7/ODK-2010, ze dne 26.8.2010.
- Odpověď Ministerstva životního prostředí na žádost o vyjádření k usnesení zastupitelstva obce Tisá ve věci zpoplatnění vstupu do skalního města Tiské stěny v CHKO Labské pískovce, č.j. 29870/ENV/11, 1076/620/11, ze dne 16.5.2011.
- Poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, č.j. 05640/VC/19, ze dne 28.11.2019.
- Poskytnutí informací podle zákona č. 123/1998 Sb., o svobodném přístupu k informacím, sp. zn 225/2020/KT/Rei, č.j. 1778/2020, ze dne 7.1.2020.
- Pravidla lezení v pískovcových skalních oblastech v Čechách. Praha: Český horolezecký svaz, 2009. Dostupné také z: <https://www.horosvaz.cz/res/archive/003422.pdf>

- Příloha č. 1 Provozního řádu Prachovských skal. Dostupné také z: <https://prachovskeskaly.com/cs/horolezectvi>
- Stanovy Českého horolezeckého svazu. Sbírká listin, značka L 1037/SL20/MSPH.
- Věstník Ministerstva životního prostředí, ročník XV, 1/2015. Metodické doporučení Ministerstva životního prostředí odboru obecné ochrany přírody a krajiny, k aplikaci některých ustanovení vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 189/2013 Sb., o ochraně dřevin a povolování jejich kácení, ve znění pozdějších předpisů.
- Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí, ročník 28, částka 8. Metodický pokyn Ministerstva životního prostředí ČR: „Postup posuzování vlivů koncepcí a záměrů na evropsky významné lokality a ptačí oblasti“.
- Zápis z jednání mezi Český horolezeckým svazem a Správou Národního parku České Švýcarsko ze dne 13.3.2013. Dostupné také z: <https://www.horosvaz.cz/res/archive/060/010824.pdf>

Environmentální právní aspekty provozování horolezectví

Abstrakt (CZ)

Předložená diplomová práce se věnuje analýze právních předpisů zajišťujících ochranu přírody a krajiny v souvislosti s provozováním horolezectví na území České republiky. Cílem diplomové práce je vytvořit ucelený přehled o právních aspektech provozování horolezectví a provést jejich kritický rozbor. Z tohoto důvodu se také diplomová práce věnuje činnosti s provozováním horolezectví úzce související, tedy pohybu osob ve volné přírodě. Zohledněn je i podstatný soukromoprávní aspekt provozování horolezectví, a to práva vlastníků pozemků. Stěžejní část je věnována právní úpravě provozování horolezectví ve zvláště chráněných územích, které jsou významnou lokalitou pro provozování předmětné aktivity. Závěry této diplomové práce se opírají nejen o zákonnou a podzákonnou právní úpravu, ale také o velké množství správních rozhodnutí a opatření obecné povahy, které k dané problematice vydávají v rámci rozhodovací praxe orgány ochrany přírody.

Diplomová práce je členěná do šesti tematicky provázaných kapitol, které se věnují vymezení pojmu horolezectví, identifikaci důvodů právní regulace, a především prezentaci a rozboru právní úpravy a právních aspektů provozování horolezectví včetně problematiky soukromoprávní i veřejnoprávní odpovědnosti.

Diplomová práce může sloužit nejenom odborné právní veřejnosti, která se skrze ni může informovat o dané problematice nebo některých dílčích institutech ochrany přírody a krajiny, ale také té laické. Především horolezci se mohou dozvědět o svých právech a povinnostech při provozování horolezectví.

Klíčová slova

horolezectví, pohyb, právní úprava, ochrana přírody

Environmental legal aspects of climbing

Abstract (EN)

The presented thesis analyzes legal regulation concerning protection of nature and landscape in relation to climbing in the Czech Republic. The aim of the thesis is to create a comprehensive overview on legal aspects of climbing and its critical analysis. For these reasons the thesis attends to another activity closely connected to climbing which is movement of persons in free nature. Rights of owners of properties as one of the important private law aspects is considered as well. The key part addresses itself to legal regulation of climbing in specially protected areas which are important locations for the subject activity. Conclusions of the thesis are based on not only legislative and regulatory acts, but many administrative decisions and measures of general nature issued by nature conservation authority.

The thesis is divided into six thematically intertwined chapters. These chapters pursue a definition of climbing, an identification of reasons for which law regulation is needed and mainly presentation and analysis of legal regulation and legal aspects of climbing including issues of responsibility according to both private and public law.

The thesis may serve specialists in the field of law as source of information on the subject activity as well as on partial legal institutes of protection of the nature. Even the non-expert public and climbers in particular can learn about their rights and obligations.

Key words

climbing, movement, legal regulation, protection of the environment